

## MÜZİK TARİHİ

Temel Tanımlar:

**Müzik:** seslerle düşünme, sesler aracılığıyla yaşamı duyumsama ve geliştirme yolunda insan gerçeğinin bütün ilişkileri içinde araştırılması ve aktarılması sanatı.

**Sanat Müziği :** Besteci denilen kişilerin yaratış oluşumunun koşulladığı ve sınırladığı bir bilinç içinde verdikleri yapıtların tümüne denir. Avrupa'da 10 yy'dan sonra yapılmaya başlanmıştır. (mimaröğlü)

**İlkel Müzik :** Daha yüksek bir kültür evriminden uzak kalmış olmaları yüzünden sanat müziği geleneği edinememiş toplum öbeklerinin uyguladığı müzik.

**Kültür :** Tarihi, toplumsal gelişme süreci içerisinde yaratılan tüm değerler ve araçların tümü.

Bir toplum veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin tümü.

Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi.

Müzik nasıl başladı? Sachs'a göre müzik şarkı söyleyerek başlamıştır. İlk çağ şarkıcısı iki değişik yöntemle başvurdu:

1- Sözü doğurduğu basit, bitevi şarkı söyleme biçimi olan **logojenik-** müzik

2- Sözlere çok az bağlı, taşkın, gücün, kızgınlığın boş bırakılması ile ortaya çıkan **patojenik** müzik.

İkisinin birleşimi ise **melojenik** müziktir.

### Çin Müziği

4000 yıllık bir geçmişe sahiptir. Saray ve tapınaklarda kurumlaşmış bir gelenektir. Çinliler müziğin yer ve gök arasındaki uyumu yansıtmaya gerektiğine inanırlar. Müziğin amacı halkı eğitmek ve iyi duygular aşılmasıdır.

Çin müziğinin ilk teorisyeni olarak kabul edilen Lyng Lun, MÖ 2500'lü yıllarda Çin müziğinin 5 notasını düzenleyerek **pentatonik** -5sesli- bir düzen kurdu. Bu dizideki notaların adları sosyal sınıflar ve devlet işleri vb gibi konularla ilgiliydi. (Kong, Çang, Kyo...) Pentatonik diziyeye Japonya, Amerika, Grönland, ve dünyanın birçok bölgesinde rastlanır.

MÖ 551-478 yılları arasında yaşamış ünlü Çin bilgini **Kung Fu Tseu (Konfiçyüs)** müziğe eğitim ve ahlak aracı olarak büyük önem vermiştir. Eski ezgileri saptayıp birleştirmiş, yenilerini bestelemiştir. İzleyen yıllarda müzik o kadar yaygınlaşmış ve halk arasında belirleyici olmuştur ki MÖ 246'da İmparator Si Huang müziği yasaklamıştır. Han hanedanı döneminde müzik yine gelişmiştir. (MÖ 206-MS 220) 10 ve 13. YY'lar arasında klasik dönemine ulaşmıştır. Bu dönemde tapınak ve saray korolarına 300 çalgıcı eşlik eder. Tek sesli bir müzik söz konusu. Paralel 4 ve 5lilerle organum benzeri bir çoksesliliğin olduğu da biliniyor.

Huang Çong (sarı çan - FA) sesinden başlayan Liu denilen ( yasa demek) *pentatonik sistemle* biçimlenen Çin gamı günümüzün kromatik dizisine benzeyen 12 Liu'ya dayanır. Çin müziğinde sesler bağımsız olarak duyulur. Belli görevleri yoktur ( yönleri, zorunlu bağlantılar vs yoktur).

Çin çalgıları yapıldıkları malzemeye göre 8 grupta toplanır: Metal (çan, **gong**, 8-10 parçadan oluşan kariyon), taş (Sadece Konfiçyüs tapınağında vardılar. **Te K'ing**), ipek telli (**Kin**- bir çeşit lavta-gitar), deri (davullar), su kabağı (saray orkestralarında kullanılan 17 borulu ağız orgu **Sheng**), toprak (Hiuan: pişmiş topraktan yapılan küreli bir düdük), bambu kamışı (Ti denilen çapraz flütler), tahta (Konfiçyüs tapınağında çalınan Çu ve Yu-kaplan biçiminde sırtı tırtıllı, sürterek çalınır.)

Çin müziği Mısır müziğini etkilemiş, o da Avrupa ve Ortadoğu'yu etkilemiştir. Bu anlamda önemlidir. Bir görüşe göre Yunan filozofu Platon, Konfiçyüs'ün etkisindedir. Çin tiyatrosunda müziğin ayrı bir önemi vardır. Sahnedeki olay evreleri arasında bağ görevi görür.

### **Japon Müziği**

Japonya MS 300'lü yıllarda Kore'yi işgal ettiği zaman Çin müziğinden etkilendi ve bu sanatı benimsedi. Japon çalgıları Çin çalgılarıyla büyük benzerlik gösterir. Su kabağından yapılan 17 borulu **Sho**, bambudan yapılmış çapraz flüt, büyük ve küçük davullar vs.. Koto adlı 13 telli çalgı kin adlı çin çalgısından kopyadır.

Japonlar 12 notalık diziyi ve pentatonik diziyi benimseyip kullanmışlardır. Japonya'da geleneksel müzik 3 grupta toplanabilir:

- 1- Gagaku: Telli, üfleme ve gong gibi çalgıların kullanıldığı tapınak müziği, kutsal bir etkisi yok.
- 2- Kagura: Yalnız sesle yapılan kutsal müzik. Süslemeli bir müziktir.
- 3- **Nogaku** – kısaca NO : Din dışı oyun müziğidir. Değişken, gergin karakterli ve aşırı ifadedir. Dar ses aralıkları içinde ve bir orkestra eşliğinde söylenir. Papon NO tiyatrosu. Yukarıdaki iki türden de izler taşır. Avrupa'nın ortaçağ kutsal oyunlarını hatırlatır; arya ve reçitativo benzeri söz ve şarkı biçimleri vardır.

### **Hint Müziği**

Hindistan'da da müziğin 4000 yıllık bir geçmişi vardır. Hint toplumunun temel bilgileri kültür, bilgi anlamına gelen 'Veda' adlı kutsal kitaplarda toplanmıştır. Müzik bilgilerini içeren kitaba ise **Samaveda** denir. Yani şarkı bilgisi. Bu bir çeşit teori kitabıdır. Bu kitaba göre müzik, tanrı Brahma ve tanrıça Sarasvati'nin buluşudur. Oğul Naredda ise Hintlilerin en eski çalgısı olan **Vina**'yı yapmıştır. Hintliler için müzik din ile eşdeğerdi. Tanrılar dönemi müziği hakkında bir bilgiye sahip değiliz. Seylan adasından gelen ve 7000 yıl öncesine dayanan **Ravanastron** adlı çalgıyı efsane kral Ravana'nın icat ettiğine inanılır. Eğri bir arşeyle çalınan bu çalgı tüm yaylıların atası sayılır.

Hint müziğinde **Raga** adı verilen ses dizileri üzerine doğaçlama yapılırdı. 132 raga vardır. Uygulamada 30 kadar raga kullanılır. 6 raga birinci derecede önemli, diğerleri ikincil ragalar. Raga renk, espri demek. Her raga farklı bir ortamı ve duyguyu anlatır. Mevsimler veya günün ayrı saatleri için farklı ragalar çalınır. Tanrı için başka, eğlence için başka ragalar var. Sesler birbirinden bağımsız değil; her dizide ana nota (vadi), ikincil nota (samavadi), kakışan-disonans

(vivadi) nota var. diziler iniş ve çıkışlarda değişikliğe uğramaz.

**Tala** adı verilen ritim kalıpları doğaçlama yapmak için kullanılır. Teorik olarak 108 tala üretilmiş. Bunların pek azı uygulamada kullanılıyor. Yavaş, orta ve hızlı vuruşlardan oluşan ritmik kalıplar söz konusu. 3+2+2, 7 zamanlı tala gibi..

Hint gamında oktav 22'ye bölünmüştür. Böylece elde edilen komalara Sruti denir. Hint gamı Sanskrit alfabesine göre yazılır: (Sa – Ri – Ga – Ma – Pa – Da – Ni – Sa)

Hint çalgılarının söğü eski Asya çalgılarıdır. En önemlisi Vina'dır. İki kabağı birleştiren sap üzerine gerili 7 telli bu çalgı mızrapla çalınır. Şikara, bir çeşit Hint Tampurasıdır. **Sitar**, Avrupa gitarını andırır; 7 tellidir. 13-17 perdesi var. Hint Rübabı yaylılara benzer ama mızrapla çalınır. Askeri borular, büyük boru Ramsinga, büyük ve küçük davullar, nakkare (nagar). Darbukalar, gong, ziller vs..

### **Mısır Müziği**

Eski Mısır'da yaşamın tüm evreleri anıt ve mezarlara, yazı, resim ve kabartmalar halinde yazılmışlardır. Ancak müzik teorisiyle ilgili bir kayıt bulunamamıştır. Mısır müziği MÖ 4000'lere kadar dayanmaktadır. MÖ 1600 yıllarında Çin etkileri oluşmuş; bu çalgılara yansımıştır. Eski Mısır'da dini ve dindışı müzik var. Arp, lir, flüt ve vurmalılarından oluşan orkestralar vardı. Büyük korolar vs gibi büyük boyutluluğu seviyorlardı. Kazılarda bulunan az sayıdaki çalgıdan anlaşıldığı üzere Eski Mısır'da gam tam ve yarım seslerden oluşuyordu. Mısır müziği İbrani, Grek ve Hristiyan müziğini etkilemiştir.

En yaygın telli çalgı arp. **Arp**, mısır kökenli bir çalgıdır. Büyük arpler yere, orta boylar dize, küçükler omuza konulup çalınırdı. Tel sayısı 4-7 arasında değişirdi. Ney, çifte flüt, orduda da trompet kullanılırdı. Bugünkü orgun atası olan su orgu da mısır kökenlidir. Enlemesine asılan davul, def vs diğer çalgılardır. Krotal, fildişi veya ahşaptan yapılan iki çubuktur.

7 sesli gam kullanıldığı, koroların ünison söylediği, arplerin 4, 5 veya oktav aralıklarla eşlik ettiği düşünülür.

### **Grek Müziği**

Antik Yunan müziği hakkında bilgilerimiz bu sanatı tam olarak anlayabilecek kadar yeterli değildir. Mimari, heykel, şiir, tiyatro sanatlarına baktığımız zaman hayran olunacak bir sanat yaşamları olduğunu görürüz. Müziğin de bu boyutlarda olduğu düşünülür ama fazla kanıt bulunamamıştır. MÖ 9. Yy'da ortaya çıkmış büyük destanlar **İlyada ve Odisseia** büyük ozan **Homeros** tarafından yaratılmıştır. Burada müzik ile ilgili ilk kanıtlar mevcut. Yarı konuşma yarı şarkı söyleme biçimi olan reçitatif biçiminde bu destanların söylendiği kabul edilir. Bunu bir veya birkaç çalgı eşlikler.

Eski Yunan'da müzik, bütün erdemlerin kaynağı sayılırdı. Yunan düşünürleri müziğin ahlak üzerindeki etkilerini açıklamışlardır. Kişiye olumlu ve olumsuz etkileyen müziklerden bahsetmişlerdir. Müzik devletin görevleri arasındaydı. İyi besteler kutsal sayılırdı. Bu şarkılara nomos adı verilir ve hiç bir değişiklik yapılmazdı. Dinsel ve askeri törenler, ölüm, düğün, hasat gibi olaylarda müzik kullanımı önemliydi. Edebiyat tarihi ve müzik tarihi birbiriyle ilişkilidir. Olimpiyat oyunlarında müziğe yer verilir.

M 6-4. Yy'lar arası Atina kültür merkezi durumundaydı. Sophokles, Euripides, Aristofanes gibi filozofların eserleri müzikle çerçevelenip algımcılar tarafından eşliklenmiştir. Panteon'un eteğinde inşa edilmiş 3000 kişilik Akropol anfisinde günlük temsiller yapılırdı. Müzik ile tiyatro i içe geçmişti. Festivaller çok önemliydi. M 776'dan itibaren Olimpiyadlar her 4 yılda bir düzenlenmekteydi.

M 535 yılında başladığı bilinen **Yunan tiyatrosunda** koro anlatıcı rolündeydi. Eser aralarında şarkılar söylenirdi.

Başlıca Yunan müzik kuramını M 5. Yy'da yaşamış **Pisagor**'a dayandırabiliriz. Pisagor Mısır'da yetişmiş bir bilgin. Esasen matematikçidir. Ses titreşimlerinin sayısı, ses aralıkları vs gibi konularda açıklamalar yapmıştır. Eski yunanda hem alfabetik hem nmatik müzik yazısı kullanıldı. Müziğin algı veya ses için oluşuna bağlı olarak yazı değişiyordu. Grekler aralarında ilgi olmayan 8 gam kullandılar. Platon bunları ayrıntılı olarak açıklamıştır. Duygululuk, savaş ruhu, dinginlik vs gibi değişik ortamlarda değişik gamlar alınırdı.

**Yunan makamları** 4 tetrakord'tan oluşan 15 notalık bir diziyeye dayalıdır. Bu makamların tümü inicidir. Bu dizilere Grek lkelerinin isimleri verilmiştir: Dorya, Lidya, Frigya.. böylece Hristiyanlığa kadar ulaşan bu diziler kilise makamlarına dönüşmüş, daha sonra da majör ve minör dizilerin kökenini oluşturmuştur.

Yunan algıları arasında **Cythare**(kitara) – bir çeşit lir- yumuşak sesli, sanat tanrısı Apollon'un simgesiydi. **Aulos** - Asya kökenli bir çeşit obua- sivri, sinirli bir sese sahip. şarap tanrısı Dionisos tapınağındaki törenlerde alınırlardı. Ezgilerin sadece insanları değil hayvanları da etkilediğine inanılırdı. Aulos daha çok drama da, kitara ise tapınak müziğinde kullanılırdı.

## **Roma Müziği**

Yunan uygarlığının düşüşü Roma'nın dünyada yeni bir güç haline gelmesini hazırladı. Roma İmparatorluğu Helen (Yunan-Grek) İmparatorluğu'nu yendi ve yenilenin kültürünü benimsedi. Yunan kültürü önce Roma'yı, sonra Orta Avrupayı etkiledi. Roma kültürünün materyalist olmasından dolayı Yunan sanatının burada yozlaştığı ne sürülmektedir. Romalılar Grek ve Mısır algılarını benimsediler, kendilerine özgü bir çalgı yaratmadılar. Tibia -kır flt, kaval – favori algılarıdır. Org nemliydi. Trombonun atası olan Buccina gibi algılar mevcuttu. Zafer kutlamak için yapılan tapınak törenlerinde, rneğin Mars tapınağında söylenen ilahilere kalkanları birbirine vurarak eşlik ederlerdi.

## **Bizans Müziği** (Doğu Roma İmparatorluğu)

Greklizileri batıya Bizans'ın kilise müziği aracılığıyla ulaşmıştır. Bizans müziğinin doğrudan doğruya Antik Yunan müziğinin devamı olduğu kanısı doğru bulunmamaktadır. Bizans kilise müziği Antik Yunan geleneğini yıkmış olduğundan dolayı bu müziğin nitelikleri üzerine kesin bilgiler yoktur. Bizans müziği başlangıcında Yahudi müziğinin etkisi altında gelişen yeni bir geleneğin örneğiydi. Tek sesli, kesin ölçüler olmayan, özgür ritimli bir müzikti. 12. ve 13. Yy'dan kalma el yazıları Bizans müziği hakkında bilgilenmemizi sağlar. Bunlar klasik Bizans müzik geleneğinin örnekleridir. 13. Yy'dan başlayarak kilise müziğinde çok notalı ve süslü geçitlerin kullanılmasıyla çözülmeye başlamış, 18. Yy'da Türk ve Arap müziklerinin etkisinde kalmış bu müzik farklılaşmıştır.

### Yahudi Müziği (İbranilerin müziği)

Bu müziğe ilişkin bilgiler din kitaplarından elde edilmiştir. Yahudilerin tapınak müziği Levit denilen rahip müzisyenlerin hakimiyetindeydi. Süleyman peygamber çağında tapınak törenlerinde Hasasra denilen trompet, Magrefa denilen org, Zilçal denilen zil başlıca çalgılarıydı. En önemli çalgıları **Şofar** adı verilen koç boynuzudur. Halil denilen bir tür zurna da önemi bir çalgı. Santur'a benzeyen Pesanterin diğer bir çalgı.

Şarkılar **antifonal** tarzda söylenirdi: Rahip söyler; halk tekrarlar. Ya da iki grup halinde biri söyler diğerleri tekrarlar. Bu Hristiyanları da etkilemiştir. İlk hristiyanların ilahi müzikleri Havari Pierre'in 1. Yy'da Antakya'dan getirdiği Yahudi ilahileridir.

### Çoksesliliğin Gelişimi

Ortaçağ-Romanesk- Gotik – Rönesans

#### Ön Ortaçağ : İsa'dan MS 1000 Yılına kadar

İlk Hristiyanlar Roma Arenalardaki ölümlerin, puta tapma törenlerinin, çılgın eğlencelerin müziği olarak kabul ettikleri o günün müziğinden uzaklaşmışlardır. MS. 54 yılında Antakya'dan Roma'ya giden Aziz Piyer, oradakilere saflığın, alçakgönüllülüğün ifadesi olan ilahiler öğretmiştir. Müzik doğrudan gelmiştir. Bu müziklere yani, kutsal kitabın sözleri üzerine yapılan ilahilere **Psalmodie** denmekte ve Hristiyan müziğinin başlangıcını Antakya'dan gelen 1400 ilahi oluşturmaktadır.

MS 323'te İmparator 1. Konstantin Hristiyanlığı Roma'nın resmi dini olarak tanıımıştır. Doğu Roma; Bizans oluşmuş, başkenti Konstantinople (İstanbul) olmuştur.

İlk Hristiyanların reddetmesine karşın zamanla halk müziği kiliseye sızımıştır. Milano Psikoposu **Ambrosius** (340-397)'un bestelemiş olduğu dini tören müzikleri o dönemin halk müziklerini içermiştir. Bu durum giderek kilise için kaygı verici olunca bu defa Papa **Gregorius** (540-604) Hristiyan törenlerini belli bir kalıba sokmak için tören müziğindeki yabancı öğeleri ayıklamış, müziğin değiştirilmemesi için o dönemki nota yazıları olan noma'lardan yararlanmıştır. Bu ilahilere **Gregorian Chants** (Gregor Şarkıları) denmiş, -ya da Plain Chants (Saf Şarkılar)- bu müzik günümüze kadar gelmiştir. Gregor, Schola Cantorum denilen okulları Roma'da ve diğer şehirlerde geliştirmiştir. Manastırlar müziğin öğretildiği yerler olmuştur.

476'da Roma İmparatorluğu yıkılınca 10 asır boyunca etkisini gösterecek olan Orta Çağ başlamış

oldu. Fanatizm ve şiddet dolu bu karanlık çağ yine de Avrupa'da insanlığın gelişmesine engel olamamış, Rönesans'ı doğurmuştur.

Kilise, ayinlerde çalgı çalınmasını ve 650 yılında da kadınların şarkı söylemesini yasaklamıştır. Şiddetli tartışmalardan sonra 7. Yy'da **org** kiliseye kabul edilmiştir. Müzik, din adamları ve misyonerlerin elinde güçlü bir araç olmuştur. Latince bilmeyenler, eski inançlarından vaz geçmeyenler üzerinde sihirli bir etkisi olmuş ve Hristiyanlığa katılmışlardır.

Kilise sanatın evrimiyle ilgili kaygılardan çok dinsel kaygılarla tören müziğini düzenlemek adına müziksel girişimlerde bulunmuştur. İleriki zamanlarda bireysel yaratışa ortam hazırlamıştır. Hristiyanlığın bu ilk 10 yüzyılı karanlık çağlar olarak adlandırılmıştır. Bu durum müzik sanatı için de geçerlidir.

### **Nota Yazımı:**

Ortaçağ'da uzun süre notalar harflerle adlandırılmıştır. Bir filozof ve devlet adamı olan **Boethius** (480-524) Grek kaynaklarına dayanan "De Institutione Musica" adlı kitabı yazmıştır. Dizideki her bir sesi bir harf ile adlandırmayı ilk ortaya atan odur. Bugün İngilizce ve Almanca konuşan ülkelerde la, si, do yerine A,B,C denilmesinin nedeni budur. Bu teknik, ezgilerin gerçekçi bir biçimde saklanması için yeterli bulunmadı ve eskiden beri kullanılan, Yunanca'da 'işaret' anlamına gelen **neuma**'lardan yararlandı. Bunlar ezginin iniş çıkışlarını yaklaşık olarak belirtebilen işaretlerdi. Ancak ezgiyi bilen birinin anılarını tazelemeye yarıyorlardı. Müzik kaydetmenin daha sağlamlaşması için başlangıç noktasına bir çizgi konuldu. Böylece tek çizgili dizek-porte ortaya çıktı. Daha sonra 2.3.4. çizgi eklendi ve bunlar farklı renklerle boyandı. Do sarı, fa kırmızı vs. 10 Yy'da insan gırtlığının çıkarabileceği en kalın sese A denildi sonra BCDEFG. Sonra daha kalına G eklendi, ona **Gama** denildi. Gam sözü buradan gelmektedir. İlk oktav izleyen sesler küçük harflerle, üçüncü oktav ise aa, bb, cc,, gibi harflerle belirtildi. Bu yazıya **GREGOR müzik yazısı** dendi.

### **Romanesk Dönem: 1000-1150**

Günümüz nota yazısıyla ilgili en önemli isim **Guido D'AREZZO**'dur (995-1050) müzik teori ve pratiğiyle uğraşan papazların belki de en ünlüsüdür. Papanın emriyle müzik yazısıyla ilgili buluşlarını kilise müziğine uygulamıştır. Hucbold'un Organum'da paralellik kuramına karşı çıkması ve cümle kadansları için yeni kurallar koymasıyla tanınır. Bugün kullandığımız solmizasyon denilen buluş ona aittir. Guido St. Jean Baptist için yazılmış bir ilahinin sözlerinden yararlanarak solfeji yaratmıştır. Her dizinin ilk hecesini kullanarak :

**ut** queant laxis  
**re**sonore fibris  
**mi**ra gestorum  
**fa**muli tuorum  
solve polluti  
labii reatum  
sancte ionnes

ut hecesi şarkı söyleme tekniğine uymadığı için do olarak değiştirilmiştir. Günümüzdeki sol, fa ve do anahtarları da G C ve F harflerinden türetilmiştir. Notaların süre değerlerinin ortaya çıktığı yıllar ise 1100 civarındır: Garlandialı Johannes ve Parisli Franco ve Cologne'li Franco nota değerlerinin oluşumunda önemli rol oynamışlardır.

### **Hristiyan müziğinde biçim:**

**Missa**'lar ve Office'ler.

**Office**'ler günlük tapınmalardır ve günde 8 kere yapılırlar. 3 değişik müzik biçimi söylenir: psalmodiya, magnificat ve ilahiler.

Missa (Mes, Mass-Katolik kilisesinde en önemli tören müziği) 9. Yy'daki düzeni :

- 1- Antienne – Antifoni tarzında koroya karşı koro olarak söylenir.
- 2- Litanie (isaya yakarış- ) ve Hymne'ler (sözleri kutsal kitaba dayalı olmayan şükür duaları)
- 3- Graduel – yani responsorium-cevaplı şarkı. rahip tarafından söylenen şarkıya koro cevap verir
- 4- **Alleluia** – İbranice'de tanrıya şükrediniz demek. Dinamik ve gösterişli bir parça.
- 5- Offertorium: şaraplık töreninden sonraiki koro nöbetleşe söyler.
- 6- Communion: Antifonik, takdis töreninden sonra söylenir.

Bu törenin çeşitli fazları arasında sırasıyla

- 1- **kirie eleison**
- 2- gloria in excelsis Deo
- 3- Credo
- 4- Sanctus
- 5- Agnus Dei adı verilen ortak şarkılar söylenir.

İki şekil Missa var: 1- Monodique yani tek sesli; gregor şarkılarından oluşur.

2- Polifonik: çoksesliliğin gelişmeye başladığı yıllardan itibaren oluşmuştur.

Örnek: Guillaume de Machaut, Notre Dame Missa'sı, Ars Nova dönemi.

### **Gotik Çağ 1150 ön- 1300orta-1400son**

10 Yy sonlarına doğru Avrupa hemen her yönden istila tehdidi altındadır: Güneyde İslam, Kuzeyde Norman, Doğuda Hun, Tatar, Slav.. Bu durum korunmayı gerektiren bir yönetim biçimi doğurmuştur. **Feodalite** rejimi ve Şövalyelik kavramı böylece doğmuştur. Müzikte de köklü bir değişim başlamıştır.

Önceleri **şövalyeler** sadece savaşçı özellikleri olan soylulardı. Haçlı seferleri onların uzak ülkeleri ve kültürleri tanımalarına yol açtı. Bunların varlığı din adamlarının halk üzerindeki etkisini azalttı. Ve böylece o zamana kadar etkin olan kilise müziğine hiç benzemeyen bir müzik oluştu. Savaşta kurulan dostluklar, yaşamın değeri, sevgi gibi temalar müziğe girdi. Bunlar önce soyluların, sonra halkın yaşamına taşındı.

Yaşam akarsu ve yol kenarlarında inşa edilen ve çevresinde yaşayanlara bekçilik eden Şato çevrelerinde devam ediyordu. Bu şatolara yolu düşen gezgin şövalyeler onuruna yemekler verilir, küçük arp ya da gigue'sını yanında taşıyan şövalye yarı konuşma yarı şarkı tarzındaki müziğinisöyler, şatonun kızı şarkının sonunda ona bir çiçek verirdi. Gezgin şarkıcıların bu şarkılarına pek çok kültürün izleri karışmıştır. Bu gezgin şarkıcılara 'buluşçu' anlamına gelen **Troubadour** dendi. İlk defa orta Fransa'da rastlanan troubadourlar arasında prens ve şövalyeler olduğu gibi saz şairleri de vardı. Fransa'da Minstrel, Almanya'da bunlara **Minnesinger** (minne sevgi demek), İngilterede Harper vs gibi isimlerle hitap edildi.

Troubadourlar 12. ve 13. Yy'da sanatlarını geliştirdiler. Fransada Kelt ozanları olan Barde'ler İrlanda, İskandinavya ve Galler'i gezdiler, canlı tarih gibiydiler, görüp yaşadıkları her şeyi müzikle anlatıyorlardı. Arp icracılığı gelişti. Bardeler bazı kurallar koydular ve kendilerine Docteur es Musique ünvanı verdiler. Üç yılda bir toplanıp ustalığı ve çıraklığı belirlediler. Tüm Avrupaya yayılan Troubadourlar eski efsaneleri de konu yaptılar; Nibelungen, Edda, Cid vs.. bunlar 19. yy bestecilerine de ilham olmuştur.

Troubadourların sonuncusu sayılan **Adam de la Halle** 1287'de ölmüştür. En ünlü eseri **Jeu de Robin et Marion**'dur. (ÖRNEK MÜZİK)

Bilgince yazılan kilise müziğine tepki olarak troubadour müziğini gösterebiliriz. Bu dönemlerde antik çağlarda olduğu gibi kentler son derece önemliydi. İlk zamanlar esnaf ve köylü şatoların etrafına yerleştiler, sonraları kalabalıklaşmış şehirleri oluşturdular. Ve güç kazandılar. Böylece şato önemini kaybetmeye başladı. Kentliler kendilerine kentsoylu adını verdiler: **Burjuva**. Bunlar büyük işler, büyük eserler ve ihtişamlı bir yaşam peşinde koşmaya başladılar. Bunların müziği troubadourların müziğinden daha neşeli fakat dini içerikliydi. Bu bağlamda yazı teknikleri de oldukça değişim içine girdi.

İlk çokseslilik ile ilgili olarak 7. Yy'da symphonie denilen 4lü ve 5lilerin üstütle konulmasından oluşan bir yapıdan bahsedilir. 10 Yy'da ise Huchbald adlı bir keşiş (derviş; dünya işlerinden el çekip inzivaya çekilen..) Diyafoni adlı çokseslilikten söz etmiştir. 12. Yy'da İngiliz John Cotton diaphonie'yi en az iki şarkıcı tarafından söylenen iki ayrı ses arasındaki uyum olarak tanımlamıştır. Çok yaygın olmamakla beraber ilk çokses örneklerinde üstte baş ses -vox principalis (**cantus firmus**)-, altta ek sesler -vox organalis- vardır. Baş sesler genelde gregor ezgileridir. 7. yy'dan başlayarak org ile de seslendirilmişlerdir.

Ek ses baş sesi noktaya karşı nokta prensibine göre izler: point conuter point. **Organum**, kontrpuanın ilkel biçimidir. Gelecekte bütün çokses tekniğini doğuracak olan biçimdir. Tek söz ve değişik ritimlerden oluşur.

Dechant (**discantus**)teknigi ise oranumun gelişip ek sesin baş sesi paralel olarak izlemeyip karşıt



olarak izlemesinden oluşur . Sonraları paralel hareket yasaklanır: **Motet** biçimi ortaya çıkar. (motet sözcük demek. ) Değişik sözlere değişik ritimler yazılmasından oluşur. Ortaçağdaki katı bağınağlığın çözülmesinin simgesidir. Üç ayrı sesin üst üste üç ayrı dilde aynı anda söylenmesidir. Latince söz kiliseye övgü, anadilde ses kiliseyi yerebilir. Din ve dindışı konusu olabilir. Çoksesli eşiksiz -a **capella**- koro ile söylenir. Yapısı **Dante**'nin (1265-1321) İlahi Komedya'sına benzetilir: dış çerçevede dinsel ortaçağ biçimi; içerikte dinsel ve din dışı yaşam kesitleri. J.S. Bach ile bu biçim doruğuna ulaşır.

## **NOTRE DAME Okulu**

12. Yy'da estetik ölçülere Fransızlar hakimdiler: Paris'te yapılan ünlü Notre Dame kilisesi etrafında bilgin ve sanatçıların çalışmaları da hızlanmıştı. Bu çalışmalar sonucu ciddi eserler yaratılmıştır. Notre Dame ekolünde Ars Antiqua ve Ars Nova denilen iki sanat hareketi var. **Ars Antiqua** (eski sanat) Leonin, Perotin (kontrpuanın öncüleri) ve Adam de la Halle'nin çalışmalarını kapsar. Bu dönemde füğ'ün habercisi olan **kanonlar** çok kullanılır. Bu dönem organum partileri arasında üst ses duplum, alt ses tenor dur. Birer şarkıcı tarafından söylenir. Tenor orgla da çalınırdı. **Tenor** ; uzun, tutulan pedal sesleri anlamına gelir.

**Ars Nova** (yeni sanat ) ise Philippe de Vitry (1291-1361) ve Guillaume de Machaut (1300-1377) da biçimlenir. Machaut'un ballade, rondeau, chanson, motet ve missa türlerinde eserleri vardır.

Ars nova en parlak olarak İtalya'da uygulanmıştır. Floransalı kör orgcu Francesco **Landini** (1325-1397) önemlidir. Anadilde şarkı anlamına gelen **Madrigal**'ler önem kazanır. Doğa, aşk vb konularda yazılmış şiirlerin bestelenmesinden oluşan çok sesli eserlerdir.

Ortaçağ Çalgıları:

**Luth** (lavta)gitarın atası ve **viola** (viele) kemanın atası 11. yy'da ortaya çıkar. **Arp, Psalterion** (santur) sonrasında virginal ve epineti hazırladığı için piyanonun atası sayılır. Tiz ve pes sesli trompetler, gayda, org, nakkare, bugünkü timbal'in atası, Ortaçağda orkestra anlayışı daha yoktu.

Ortaçağ Müzik Biçimleri:

Conduit (conductus 2,3,4 partili ama tüm partiler aynı ritmi izler; organumdaki gibi.), Motet, Rondeau: çoksesli müzik biçimleri

**Halk şarkıları:** Romans, pastörel, Chanson, ballade, vb.. tek veya çok sesli olabiliyorlardı.

## **15. ve 16. Yy müziği: flaman okulu**

İngiltere Norman'lar tarafından işgal edildiği zaman Notre Dame okulunun estetik anlayışı burada yaygınlaştı. Fransızların 1415'te Azincourt'da yenilmesiyle durum tersine döndü. Bu defa İngiliz Sanatçılar Fransa'ya gidip saraya yerleştiler.

**John Dunstable** (1370-1453) bunların en ünlüsüdür.

Bu durum karşısında yeni etkinlik alanları arayan Fransız besteciler **Flandre**'a gittiler (Belçika-Hollanda). Flaman Okulu böylece ortaya çıkmıştır. Bu okulun temsilcilerine Franco-Flaman

besteciler denmiştir.

1420'lerde dindışı türler arasında **Rondo** öne çıkar.

Guillaume Dufay (1400-1474) şarkı stiline duruluk, sadelik sağlamıştır.

Missa, Motet dini besteler; din dışı: chanson, madrigal, danslar bestelenmekteydi.

16. Yy'ın ilk yarısında Alman Kilisesi'nde Reform yapan **Martin Luther** (1483-1546) aynı zamanda müzisyendi. Flüt ve Lavta çalıyordu. Luther Alman kilisesinin törenlerini düzenlerken müzikte de değişiklikler ve yenilikler yaptı. Halk müziği ve kilise müziğininin birleşmesi için çalıştı. Luther'i destekleyen bazı bestecilerle birlikte **Protestan Kilisesi** için yeni eserler yaratıldı.

Çağın önemli müzik ustaları olan Flamanların etkileri İtalya'ya kadar ulaştı. 14. yy'da Venedik en kalabalık şehirlerden biriydi. Venediğin sanat merkezi olan San Marco Kilisesi ünlü sanatçıları çeken büyük orgu ile gururluydu. Burada dönemin en ünlü orgcusu **Girolamo Frescobaldi** (1583-1643) ve Roma'da en önemli besteci olan **Pierluigi da Palestrina** (1524-1594) müzik sanatına önemli katkılarda bulunmuşlardır.

Palestrina 16. yy'ın ikinci yarısında dini ve dindışı müziğin gelişiminde rol oynayan en önemli ustalardan biridir. Özellikle kilise müziğinde katkılarda bulunmuştur. Kontrpuan tekniğini zirveye ulaştırmıştır. (ÖRNEK MÜZİK)

Madrigaller bu dönemde zengin müzikal öğeler içeriyorlardı.

Floransa Rönesans'ın beşiği oldu.

### 3- **RÖNESANS (yeniden doğuş) 1450-1600**

Batı tarihinin en önemli dönemlerindendir. 15. ve 16. yy'larda coğrafi keşifler, görsel sanatlar ve edebiyat gelişir. Ortaçağın karanlığından çıkıp önceki eski Yunan ve Latin sanatının yeniden keşfedilmesi, doğmasıdır. Bilimde, sanatta, felsefede ve insanların günlük yaşamlarında önemli yenilikleri barındırır. İnsanlar bu dünyanın -kilisenin dediği gibi- ölümden sonraki hayat için bir hazırlık evresi olmadığını, bugünün de yaşamaya değer olduğunu idrak ederler. Sanatçılar ise kendi kişisel duygularını dile getirmeye başlarlar ve çevrelerini sorgulamaya başlarlar.

Diğer sanat dallarıyla beraber müzikte de doğallığı yansıtan akıcı ve dans adımlarını yansıtan bir tarz gelişir. **Dans müziği**, danslara eşlik eden çalgılar, zenginleşen armonik yapı Rönesans müziğinin önemli özellikleridir.

Rönesans'ın beşiği **İtalya**'dır. Resim, heykel, mimari gibi alanlarda **Leonardo Da Vinci**, **Michelangelo**, Raffaello, Tiziano, **Bellini** ailesi, El Greco. Edebiyat dalında **Montaigne**, **Cervantes**, Marlowe gibi isimler önemlidir. Fen bilimlerinde Copernicus, Kepler, yeni yerlerin keşfinde Macellan, Krisropf Kolomb önemlidir.

Müzikte Rönesans Burgonya ve Flaman besteciler tarafından başlatılmıştır. **Guillaume Dufay** ve

John Dunstable müzikteki rönesans'ı başlatan besteciler sayılırlar. 1400'lerde çok sesli chanson ustası olan Dufay'dır.

Rönesans ile birlikte Avrupa'da her ulusun kendine özgü şarkı biçimleri ortaya çıkar: İngiliz halk çarkısı: **Carol**, Fransız: **şanson**, Alman aşk şarkıları: **Lied**, İtalya: Floransa karnaval şarkıları olan **Frottola**'lar.

**Rönesans motet**'i tüm seslerin aynı metni söylediği birleşik bir biçime dönüşmüştür. Rönesans yaşam biçimi dansların artmasına, danslar da çalgıların artmasına ön ayak olmuştur. Böylece çalgı ve çalgı toplulukları için yapılan besteler ortaya çıkar. Çalgılar sadece insan sesini eşliklemek için kullanılmaktan çıkar ve çalgı müziği bağımsızlığını kazanır. (**pavan**, galliard, passamezzo danslar ve müzikleri)

**Musica Reservata** (korunmuş müzik) : müzikle güfteyi-söz- birleştirme sanatı Rönesans'ın önemli bir özelliğidir. Sözlerle resim yapma sanatı olarak da bilinir, çok sayıda ezgi sözün anlamını bulanıklaştıracağından tek bir ezgi çizgisi armonize edilir. Böylece metnin anlamı öne çıkar. Madrigal ve opera gibi vokal yapıtlarda beste-güfte uyumunun korunmasına yardımcı olmuştur.

### **Madrigal**

1500'lü yıllarda Petrarca'nın canzoniere denilen aşk şiirlerini bestelemek için önce frottola müzik biçimi kullanılmaya çalışılmıştır. Bu biçimin tekdüze, yalın yapısı bu aşk şiirlerini yansıtmak için yetersiz kalınca daha duygusal, dramatik Madrigal biçimi ortaya çıkar. Bu çağ madrigali 1300'lü yılların madrigali ile karıştırılmamalıdır. Önceki, nakaratlarla söylenen yalın bir şarkı türüdür. 16. yy madrigalinde nakarat yoktur. Madrigal: matrix-anadilde- , mandra-ağıl- ya da mateialis-özgür biçim- sözcüklerinden türetilmiş olabilir. İlk İtalyan madrigalleri 1520'lerde bestelenmiştir. Orlando di Lasso, Venosa prensi -karısı ve çocuklarını öldürtür- **Carlo Gesualdo** önemli bestecileridir. Palestrina ise madrigalleri kiliseye taşımıştır.

15. yy'da Almanya'da matbaa icat edilir. Nota basımı ilk kez Venedik'te 1501'de **Giovanni Petrucci** tarafından yapılır. Böylece müzik daha geniş bir coğrafyada daha geniş kitlelere ulaşmaya başlar.

Bu dönem İngiltere'de VIII Henry ve Elizabeth çağıdır. Müzik burada aydın kitlenin ve toplumun bir parçası olarak gelişir. **Shakespeare**, Francis Bacon gibi edebiyatçıların yanında William Byrd, Orlando Gibbons, Thomas Morley ve John Dowland gibi müzisyenler önemlidir. **Elizabeth** iyi bir şarkıcı ve virginal çalıcısıdır. Müzik ve sanatı destekler. İngiltere katolik kilisesinden ayrılıp kendi kurallarını uygulamaya başladığında İngiliz besteciler **anthem** bestelemeye başlarlar. Thomas **Tallis**'in elizabeth'in 40 doğum günü onuruna bestelediği **Lamentation of Jeremiah** bu dönem protestan müziğinin başyapıtlarındandır. (ÖRNEK MÜZİK)

Çalgılar:

Klavyeli çalgılar: **klavsen**, **virjinal**, epinet, klavikord,

Telli çalgılar: **lavta**,

tahta üflemeliler: flüt, yan flüt, curtal

bakır üflemeliler: trompet, sacbut, kornet

vurmalılar: türklerin tanıttığı kös benzeri davullar, üçgen, ksilofon .

## Viyol Ailesi

çeşitli boyutlarda yapılan Rönesans çalgısı. Yaylı çalgı. Keman ailesinin atası. 1550'lerden sonra İspanyol **viuela** çalgısına yay eklenmesiyle oluşmuştur. O dönemde çalgının tel sayısı da ülkeye göre değişiklik göstermekteydi. **Viola d'amore**, **viola da braccio** -kol viyolası-, **viola da gamba** -bacak viyolası- gibi türleri vardı.

**Keman:** İlk önemli yapımcısı İtalya'da Brescia kasabasında Gasparo da Salo (1540-1609). Daha sonra Cremona'da Amati ailesi kemanı geliştirir. Andrea Guarneri (1626-1698) ve Antonio Stradivari (1644-1737) en büyük keman yapımcılarıdır. **Stradivari** 1000'i aşkın keman, viyola ve viyolonsel yapmıştır. Ağaç seçimi, titizlik ve vernik paha biçilmez olmalarının sebebidir. Keman 1600'lü yıllarda orkestra içinde kendine yer bulur. Soprano sesin karşılığıdır ve orkestraların özünü oluşturur. 1608'de **Monteverdi** ilk defa Orfeo Operası'nda orkestraya keman katar.

## BAROK DÖNEM

1600-1750

Erken Barok

Barok müziği İtalya'da doğar ve İtalyan bestecilerin etkisinde gelişir. Venedik, Floransa, Napoli ve dinsel müzikle ilgili olarak Roma, ayrı birer müzik merkezidir. 1500'lü yılların ortalarından 1650'lere kadar İtalyan etkisi hissedilir, daha sonra Fransa'da da ulusal müzik gelişim gösterir. Almanya ise 30 yıl savaşlarında yıprandığından dolayı Barok dönemin sonunda doğru önemli besteciler yetiştirir.

Rönesas'la birlikte kilise sınırlarının dışına çıkan sanatçılar dış dünyada yeni destekçiler ve sanat koruyucuları ararlar. Soylu aileler sanatçılara maaş bağlar. Soylular kendi orkestra ve operalarını kurarlar. Fransa'da **14. Louis**'nin sarayı, İngiltere, İspanya, Almanya, ve küçük İtalyan sitelerinde papalar, imparatorlar ve krallar müziğe destek olurlar.

**Galileo**,(1564-1642) ve **Newton** (1642-1727) gibi bilim insanlarının bilim ve matematik üzerine keşifleri yeni icatlara yol açar. İlaç, madencilik, denizcilik, endüstri gelişir. Bu dönemde soylular egemenliklerini giderek artırır. Halkın aşağı katmanlarının sıkıntılarını aldırmanın şatafatlı hayatlar yaşarlar. Krallıklar son yıllarını yaşamaktadır çünkü halk kitlelerinin mutsuzluğu **Fransız Devrimi**'ne (1789) yol açacaktır. Krallıklar ve imparatorlukların güvenirliliği azalacak, kamu yönetimi kavramı önem kazanacaktır. 1700'lere kadar babadan oğula geçen hanedanlıklarla yönetilen Bourbonlar, Habsburglar vs..'ın baskılarına karşın halk ve aydınlar özgürlük, eşitlik, kardeşlik sloganlarıyla kendi gücünü fark edecektir.

**Barok ne demek?** : Bu terim ilk kez Fransız felsefeci Puluche iki ünlü kemancının yorumunu tartışırken birinin yorumu için biçimsiz inci anlamında barok kelimesini kullanır (1746). 1600-1750 yılları arasında üretilen yapıtların fazla karmaşık, aşırı süslü, düzensiz ve zevksiz bularak küçük düşürmek için bir sonraki çağ olan Klasik dönem sanatçıları tarafından kullanılır. Barok müzikteki duygusal abartı o dönemde yapılan yüksek ve aşırı süslü katedrallerle (mimari) paralellik gösterir.

Barok Müziğin Genel Özellikleri :

En temel kavram: karşıtlık: **kontrast**. **Sonorite** (ses dolgunluğu), yapının yürüyüşü, ritim, anlatım ve ruhsal derinlikte kontrast vardır. Sonoritede karşıtlık orkestrayı ikiye bölerek elde edilir. Bu konçertonun doğuşunu hazırlar. Karşı karşıya getirilen ayrı tınılardaki çalgılar birbirleriyle savaşırlar. Coşku, kahramanlık, gizem vs. gibi duyguları anlatmak için kontrast kullanılır.

**Gürlük** – ses düzeyinin alçalıp yükselmesi- müziğin ifade zenginliği kazanmasını sağlar. Bu olgu Barok dönem boyunca gelişir.

İdeal ses anlayışı Rönesans'ta bağımsız seslerin yattığı çokseslilik iken Barok'ta temel bir bas ve süslü bir tiz sesin sade bir armoni anlayışıyla birleştirilmesinden doğar.

**Basso Continuo** -sürekli bas- anlayışı Barok müziğin bir özelliğidir ve Geç Barok dönemde ortadan kalkar.

**Armoni, kadans** -durgu- ve ritim öğelerinde gelişmeler görülür. Kadans sözün bittiğini belirten güçlü bir durgudur. Armonideki olgunluk bestecilere uyumsuz akorları (**disonans**) kullanma şansı verir. Uyumsuz akorlar, kromatizm gibi öğeler daha bilinçli olarak müzikte kullanılmaya başlar.

**Majör** ve **minör** ses dizileri doğar. Tüm armoniler tonik üzerine üçlülerle kurulan akorlarla ilişkili olarak düzenlenir. **Modülasyon** -geçici olarak ton değiştirme- tonik notanın üstünlüğünün korunması koşuluyla gerçekleştirilir.

Önemli Erken-orta Barok Bestecileri:

Gabrieli, **Monteverdi**, Frescobaldi, Carissimi, Torelli, **Corelli** (İtalyan), **Purcell** (İngiliz), **Lully** (Fransız), **Pachelbel** (Alman)

**OPERA**'nın (lirik dram) doğuşu:

Floransa'da Kont Giovanni Bardi'nin sarayında bir grup aydın Rönesans'ın etkisiyle Antik Yunan'daki müzikli dramları tekrar oluşturma çabasına girişmişlerdir. **Camerata** adlı bu grupta şairler, besteciler, şarkıcı ve çalgıcılar bulunmaktaydı. Yaptıkları eserlere drama per musica adını vermişlerdir. Yunan tragedyelerinin perde aralarında yer alan **intermezzo** bölümleri zamanla daha geniş bir toplulukla çalınan başlı başına bir müzik biçimi haline almıştır. Konusunu doğadan alan-pastoral- şiirler ve madrigal komedileri operanın öncüleri olmuştur.

Opera sözcüğü İtalyanca'da eser demektir. İlk operalar **reçitatif**lerden oluşur. Bunlar konuşma dilinin ritimsel özelliği vurgulanarak konuşur gibi söylenen, metnin anlamını ön plana çıkaran bölümlerdir. Opera, solistleri, korosu, orkestrası, kostümü, sahnesi, ışığı, dramatik oyunu ile müziğe uyarlanmış tiyatrodur. Barok çağda opera **Opera Sacra** (kutsal opera), **Opera Seria** (ciddi opera) ve **Opera Buffa** (komik opera) diye ayrılırdı.

İlk opera Floransa karnavalında oynanan, Rinuccini'nin şiirsel metni üzerine düzenlenen, Peri'nin

bestelediği **Dafne**'dir. (1597). Bu operadan günümüze çok az bir bölüm ulaşabilmiştir.

Önemli bir örnek Claudio **Monteverdi**'nin (1567-1643) 1607'de yazdığı **Orfeo** Operası'dır. Monteverdi eşini genç yaşta kaybetmesi, veba salgınları vb yüzünden bir dönem kendini dine vermiştir. Opera ve madrigal bestecisidir. Orkestrasyonu çağdaşlarından ileridir, aria, düet ve triolar kullanması, çözülmemiş akorlara yer vermesi, minör dominant yedili ve tritonu ilk kez kullanması ilerici özellikleridir. Monteverdi Orfeo Operası'nda ilk defa yaylıları kullanmış ve tremolo, pizzicato ve glissando gibi teknikleri de kullanmıştır.

ORNEK MÜZİK: Jordi Savall: Toccata Ritornello Dal mio Permesso amato

1600'lü yıllarda Monteverdi ile ünlenen İtalyan Operası onun çağdaşları Rossi ve Cavalli ile stilize olur ve yapaylaşır. Cavalli eğlenceli operalarında ses ustalığına önem vermiştir. Ve **kastrato** müziğine kapı açmıştır. Müzik soloda yoğunlaşır ve derinliğini kaybeder. Bu yeni bir moda yaratır: **Bel Canto** tekniği; güzel şarkı söyleme. 18. Yy Napoli'sinde gelişen bu müzik Napoliten adını alır. **Scarlatti** napolitenin kurucusu olarak bilinir.

Floransa Operası söze önem verir. Güzel sese önem veren Napoli'de etkileyici ezgiler öne çıkar. Napoli'nin en yetenekli bestecisi: Giovanni Battista **Pergolesi**'dir (1710-1736) La Serva Padrona ve Il Maestro di Musica operaları komik operanın öncüsü sayılır.

İtalya'nın dışına taşan opera tüm dünyayı fetheder. Avrupa ve Amerika'da popüler hale gelir.

İngiltere'de **Henry Purcell** (1659-1695) İtalyan etkisini kırıp İngiliz estetiğinin bu dönemdeki ilk ürünlerini vermiştir. Westminster kilisesi ve sonrasında krallık şapeli orgcusu olan Purcell tiyatro, kilise, çalgı müziği, antik şarkı, kutsal şarkı vs her türden müzik yapmıştır. 6 operası vardır. **Dido ve Aeneas** önemlilerindedir.

Fransa'da **Jean Baptiste Lully** (1637-1687) 1669'da Paris Operası'nı kurar. Avrupa'nın o dönemki en önemli orkestrasını kurar ve sistemli çalışmalarıyla ön plana çıkar. Floransa doğumludur fakat Fransız zevkine de bağlı kalır. Fransa'da Lully'e gelinceye kadar önemli bir opera bestecisinin ortaya çıkmamasının nedeni halkın bale ile yetinmesiydi. Paris operası için Lully her yıl 1 opera yazdı. Operaların başında yer alan 3 bölümlü (çabuk-yavaş-çabuk-Monteverdi ve Scarlatti stili) symphonia'larında (Lully: yavaş-hızlı ve menuet) geleceğin senfonisini hazırladı.

**Arya**: belli bir kalıp içinde orkestra eşliğinde söz ve müziğin birleşimidir. Opera, kantata ve oratoryolarda arya çok önemlidir. Bazen operaların kendisinden çok aryalar dinlenmek için operaya gidilir. Bugünkü assolist-yıldız şarkıcı geleneği – **primadonna**- buradan kaynaklanır. Arioso ise - arya benzeri- anlamına gelip reçitatif ile arya arasındaki ezgidir.

**Kastrato** geleneği; 1700'lere kadar sahnelere kadınların çıkması, koroda bile yer almaları yasaktı. Kadın rolleri için sesi çatlamadan hadım edilmiş erkeklerin sesi kullanılırdı. Çocuk soprano, ya da kastrato olarak bilinen bu sesler göğüs kafesi ve ciğerler gelişip çocuk sesinin saflığı korunduğu için çok güçlüydü. Parlak bir tekniğe sahiptiler. Çok popüler olan kastratolar çok yüksek maaş alırlardı. Senesino, **Farinelli**, .... Son kastrato Moreschi 1922 yılında ölmeden önce bir plak yapmıştır.

Fransa'da 14. Louis'nin emriyle Jean Baptiste Lully (1632-1687) ilk Fransız Operasını besteler:

### **Oratoryo**

17.yy'da önemli biçimlerdendir. Solo sesler, ses grupları, koro ve orkestra tarafından icra edilen dini dram'a denir. Oratoryo sözcüğü Orave; dua etmek demek. Oratoryo bu sözcükten gelir. Doğumu operayla aynı döneme rastlar. İtalya'da ortaya çıkar. Biçimini Romalı Cavalieri ve Carissimi (1605-1674) gibi bestecilere borçlu. Bu oratoryolar sahne için değil kilise için düşünülmüşlerdir. Daha sonra operayla oratoryo birbirinden ayrılmış, rakip biçimler olmuşlardır. Oratoryoda solo ve korolar arasına aria, düet, trio gibi parçalar yerleştirilir, orkestra eşliği parçaları ayırmaya yarar. Uvertür, intermezzo ve marşlar sadece orkestra tarafından çalınır. Önemli örneklerinden biri **Alessandro Stradella'nın San Giovanni Battista'sıdır.** (ÖRNEK MÜZİK)

### **Kantata**

Barok dönemle ortaya çıkan Kantata orta barok dönemde kilisede ve kilise dışında popüler hale gelir. Önceleri monodi olarak lavta eşliğinde söylenen madrigal gibi ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Kantatanın metni dramatik bir öyküdür. 15 dakikayı aşmaz. Bir oda içinde ya da kilisede oynanmak içindir. Dekor, rejı gerektirmez. Scarlatti önemli bestecilerindendir. Kantata 'şarkıyla söylemek için' anlamındadır. Latince'de cantare şarkı söylemek demektir.

**Sonata** -çalgıyla çalmak için – anlamındadır. Sonare (İt.) Latince'de tınlamak, ses çıkarmak anlamına gelir.

Sonraları klavyeli çalgılar için yazılan parçalarda kullanılacak toccata sözcüğü ise Latince dokunmak anlamına gelen toccare'den türemiştir.

Çalgı Müzğı biçimleri: Sonat-Konçerto

**Sonat**, bölümleri olan bir çalgısal biçimdir. Önceleri kilise için sonata da chiesa ve saray için sonata da camera diye iki çeşit sonat oluşur. Barok sonatta 3-6 bölüm vardır. Erken barokta bir veya iki çalgı içindir. Olgun barokta trio sonata'ya dönüşüp gelişecektir.

**Konçerto**, İtalyancada karşıtlık, zıtlık demek. Tek bir çalgının tüm çalgı topluluğuna karşı durması, ondan ayrılıp kendini duyurması, sonra tekrar birleşmesidir. Solo-tutti. Önceleri kilisede gelişir ve Torelli tarafından çalgı müziğine uyarlanır.

**Konçerto Grosso** (büyük konçerto) : Barok dönemde çalgı toplulukları için yazılmış en önemli müzik biçimidir. Bir yanda solocular (concertino) diğer yanda ise büyük çalgı topluluğu (ripieno ya da grosso-ritornello bölümünü çalanlar) yer alır. İlk olarak 1700'de Corelli bu biçimi uygulamıştır. Genelde 6 bölümlüdür. Yavaş-hızlı-yavaş-hızlı vb.. gibi bölümlerden oluşur.

**ÖRNEK MÜZİK:** Arcangelo Corelli, Concerto Grosso op. VI, n.4 (parte 1)

**Süit:** (İtalya'da 'sonata da camera'): Her biri değişik ülkelerin dansı olan aynı tondaki parçaların karşıt tempolarda dizilmesinden oluşur. Prelude (giriş), Allemande (Alman dansı), Courante (Fransız), Sarabande (İspanyol) ve Gigue (İngiliz) diye adlandırılan dans müziği esinli parçalara bazen Menuet, Gavotte veya Arya da eklenebilir.

**Tema ve Varyasyon** (Çeşitleme): Barok dönemin başından sonuna kadar giderek gelişen bir biçimdir. Aynı temanın değişik biçimlerle tekrar yorumlanmasıdır. Bu tarzda yazılan eserlere toccata, fantasia, corale, prelude adları da verilir.

**Ricercare** (Riçerkar- sözlük anlamı: araştırma): Bölmesiz, sürekli akan, füg veya kanon benzeri yapıtlardır. Fantasia veya capriccio da denir.

ÖRNEK MÜZİK: Ricercar dopo il Credo - Girolamo Frescobaldi.

Barok Çağda Çalgılar: Lavta, klavsen, org, yaylı çalgılar,

ÖRNEK MÜZİK: Pachelbel Kanon

Vize Sonrası:

**OLGUN BAROK DÖNEMİ** (1700-1750) -Geç Barok-

**Sosyal-Politik-Sanatsal ve teknolojik durum:**

18. yy'ın ilk yarısı soyluların egemenliklerini giderek artırdıkları ve bunu yaparken halkın sıkıntılarını görmezden geldikleri bir çağdır. Bu sıkıntıların sonunda krallıkların itibarı sarsılacak, yüzyıl sonuna doğru gerçekleşecek **Fransız Devrimi**'yle (1789) kamu yönetimi kavramı dünya düzeninde önemli hale gelecektir. Bu çağda babadan oğula geçen bir biçimde halkın sırtından beslenen soylulara tepki duyulmaya başlanmıştır. Halk ve aydınlar özgürlük çağını başlatmak için altyapılarını bu dönemde oluşturmuşlardır. Voltaire, John Locke gibi yazar-filozoflar özgürlük kavramını ve orta sınıfın yöneticiliği gibi kavramları övmekteydiler. Özgürlük, eşitlik, kardeşlik gibi kavramlar telaffuz edilmeye başlandı.

Dr Jenner aşığı, Fahrenheit termometreyi bulmuştur. Diderot tüm bilgilere herkes sahip olabilsin diye ansiklopedileri düzenleyip basmışlardır. Köyden kente göç yaşanmakta, endüstride gelişmeler sağlanmaktadır.

Müzikte 18. yy'ın ilk yarısı, ikinci yarısındaki Haydn, Mozart, Beethoven gibi bestecileri hazırlamıştır. Geçmiş çağların müzik tekniğinin geleceğin tekniğini hazırlayacak bir biçimde düzenleme çağıdır.

**İtalya** özellikle opera'sıyla Avrupa müziğinin merkezi sayılabilir. Avrupa'nın birçok şehrinden yüzlerce müzisyen kendilerini geliştirebilmek için İtalya'ya gitmektedirler. Diğer taraftan Almanya, İtalya'nın en büyük rakibi haline gelmektedir.



## Müziksel Yapı

Bu dönem yapıtları önceki Barok dönemden oldukça farklıdır. Müziğin yapısında **tutarlılık** göze çarpar, daha geniş solukludur ve **denge** ön plandadır. Müzik eserlerinin özü daha da güçlenmiş, dış yapıları belirginleşmiştir.

Tonal duygu 17. yy boyunca gelişen bir armoni tekniğidir. 18. yy'da doruğa ulaşmıştır. Örneğin Do Majör düz, açık ve beyaz rengi çağrıştıran, açık sözlü, neşeli ve ince düşünceli duyguları betimlemek için kullanılmıştır. Re minör ise si bemol ve do diyez alır ve mor rengi çağrıştıır. Bu yüzden requiem ve oratoryolar çoğu zaman bu tonlarda yazılır. Tutkulu, gizemli, ruhsal bir duygu yarattığı iddia edilirdi.

Olgun Barok'ta denge; tarz-teknik-anlatım arasındaki ilişkide korunmuştur. Erken ve Orta barok deneysel çağlar; olgun barok ise bu deneylerin meyvelerinin toplandığı çağdır.

Londra'da **halk konserleri** – 1670'lerde İngiliz kemancı Banister'in kiralık bir odada başlattığı halk için konser geleneği Olgun Barok çağda Fransa ve Almanya'da da ortaya çıkar. Amerika'da ilk konserler 1730'lu yıllarda Boston'da verilmeye başlanmıştır.

**OPUS:** Op kısaltmasıyla gösterilir: Sözlük anlamı eser demektir. Op 46: bestecinin yazdığı eserler arasında kronolojik olarak hangi sırada olduğunu gösterir fakat her zaman bu sayıya güvenilemez. Çünkü çoğu besteci yapıtlarına eser sayısı koymamıştır.

Mozart Köchel sayısı ile belirtilir: K134 gibi

Haydn HOB ile belirtilir.

J.S. Bach ise BWV (Bach W erke Verzeichnis) ile derlenmiştir.

**PIYANO:** 1709 yılında, çağın müzikal gereklerinin bir sonucu olarak 'gravicembalo col pian e forte' yani; salt dokunmayla hafif ve güçlü çalabilen klavyeli çalgı demek olan, sonradan kısaltılmış adıyla piyano; Bartolomeo **Kristofori** tarafından icat edilmiştir. Floransa'lı bir çembalo yapımcısıdır. Günümüze kalan 2 Cristofori piyanosundan biri New York Metropolitan müzesinde sergilenmektedir. Böylece **crescendo** ve **diminuendo** giderek yaygınlaşacak ve önceki dönemin bitevi gürlük anlayışı yavaş yavaş terk edilecektir..

**LAVTA** yavaş yavaş kullanımdan kalkacak, bunun yerine kullanımı daha kolay olan **gitar** popüler hale gelmeye başlayacaktır.

**Müzik eleştirisi** İngiltere (The Spectator), Fransa (Mercure de France) ve Almanya'da (Mattheson-Critica Musica) bir meslek olarak görülmeye başlanmış, konuyla ilgili çeşitli yayınlar ortaya çıkmaya başlamıştır.

### Besteciler:

#### **Domenico Scarlatti** (1685-1717)

İtalyan besteci, Opera ve kilise müziği eserleri yazmış olmasının yanında en fazla İspanya'da Prenses Barbara için yazmış olduğu –tek bölümlü, 3-4 dakikalık- klavsen sonatlarıyla bilinir ve klavsen müziğinin babası sayılır. Alessandro Scarlatti'nin oğludur. Esas sonat biçimi Klasik Dönem'de gelişmiştir ve bu parçalar ileriki formun hazırlayıcıları sayılır. Arpejler, süslü geçitler, ellerin çapraz duruma geçmesi gibi birçok yeniliklerle piyano müziğinin birçok ögesini de

hazırlamıştır. Lizbon ve Madrid'de yaşamış, Madrid'de ölmüş ve oraya gömülmüştür.

**Örnek Müzik:** Scarlatti-**Sonata Op: 381 Mi Minör**

**Giuseppe Tartini** (1692-1770)

Kendini geliştirmiş bir kişi olan İtalyan besteci ve kemancı Tartini günümüzde 'Şeytan Trili' keman sonatıyla tanınır. Corelli'nin keman tekniklerine yenilerini eklemiş ve tüm Avrupa'da ün kazanmıştır. Din ve hukuk eğitimi almış, sonrasında kemana yönelmiştir. Daha hafif bir yay, daha kalın teller kullanılması gibi yeniliklerde bulunmuştur. 1728 yılında Padua'da kurduğu keman okulu Nardini gibi büyük kemancı bestecilerin yetişmesine olanak sağlamıştır.

**Örnek Müzik:** Vanessa Mae – Devils Trill !

Torelli: ilk keman konçertosunu yazan kişidir.

**Antonio Vivaldi** (1678-1743): Barok dönemin temel bestecilerinden biridir. Özellikle konçerto biçiminin gelişmesine önyak olmuştur. Vivaldi 500'den fazla konçerto bestelemiştir. Babası da bir kemancıdır. Kızıl saçlarından dolayı „Kızıl Saçlı Papaz“ olarak anılır. 1704-1740 yılları arasında Ospedale della Pieta'da (yetim kızlar için müzik okulu) öğretmen, besteci ve şef olarak görev yapmıştır. Bu okulun konserleri çok popülerdi. Vivaldi'nin birçok konçertosu 13-18 yaşları arasında olan bu kızların düzeyine göre yazılmıştır. Vivaldi aynı zamanda baba mesleği olan opera ile de uğraşmıştır. Bu konudaki besteciliği ve yönetmenliği de bilinmektedir. Çoğu Venedik için olan 45 operası vardır. 1740'ta sevgilisi olan şarkıcı Anna Giraud ile Viyana'ya gider ve orada ölür. Ölümünden sonra 100 yıl kadar unutulduktan sonra Vivaldi'nin müziğine ilgi duyan J.S.Bach'ı keşfeden Mendelssohn, dolayısıyla Vivaldi'yi de tekrar keşfetmiştir. Oratoryolar, senfonileri yanında En bilindik yapıtı ‚Mevsimler‘ adını taşıyan, her biri bir mevsimi anlatan 4 keman konçertosudur. Bu konçertolarda açık bir biçimde müziksel anlatımla resim çizmeyi başarmıştır. Gök gürültüsü, hasat zamanı, buzdaki kayganlık, baharda öten kuşlar bu eserin çalgılarla çizdiği bazı sahnelerdir.

Örnek Müzik : Mevsimler, **ilkbahar: 1. Bölüm.**

**Jean Philippe Rameau**(1683-1764): 18. Yy'ın en önemli Fransız bestecilerindendir. Operaları ile ünlüdür. Armonik eşlikleriyle operayı zenginleştirmiştir. Orkestra olanaklarını geliştirmiş, recitativo ve aryayı daha anlatımcı hale getirmiştir. Koroyu dramatikliği artırmak amacıyla kullanmıştır. Rameau'nun birçok operasının librettosunu yazan ünlü yazar Voltaire önemli bir destekçisidir. Usta bir klavsen, org ve kemancıdır. Müzik kuramları ile ilgili kitapları vardır. Akorlar ile ilgili kuralları sağlamlaştırmıştır. İtalyan komik operasına karşı Fransız operasının savunulmasıyla ‚Guerre des Bouffons‘ (palyaçolarla savaş) denilen ünlü eleştiri savaşları meydana gelmiştir.

Örnek müzik: Klavsen için Gavotte.

**François Couperin** (1668-1733): Bach gibi müzisyen bir aileden gelmekteydi. Orgcu ve klavsendiydi. Önemli bir müzik kuramcısı ve besteci idi. Yenilikçi bir besteci olması ile le grand-büyük lakabı ile tanınır. Anlatıcı müziğin öncülerindendir. Daha sonraki izlenimci bestecilerin atası sayılır. (bunlar da Fransız!) Bach, Couperin'in klavye çalma yönteminden etkilenmiş, kitabını incelemiştir. Couperin ise İtalyan besteci Corelli'nin etkisindedir ve onun geliştirdiği trio-sonat

biçimini Fransa'ya getirmiştir. Ömrünün önemli bir bölümünü Paris'te Saint Gervais kilisesinin orgculuğunu yaparak geçirmiştir. Karl için, kilise için ve halk için yazdığı eserler vardır.

Örnek Müzik: **Le tic toc- klavsen**

**George Philipp Telemann** (1681-1767): Yaşamı boyunca Almanya'nın en büyük bestecisi sayılmıştır. Eserlerinin çokluğundan dolayı kesin sayı bilinmemektedir. Müziği kendi kendine öğrenmiştir. Hamburg kiliselerinde müzik yönetmenliği yapmıştır. J.S. Bach'ın yakın arkadaşıdır. Müziği yalın ve melodiktir.

Örnek Müzik: **Tafel Musik** (ziyafet müziği)

**George Frideric Handel**(1685-1759): J.S. Bach ile aynı yıl doğmuştur. Yaşamının son yıllarında Bach gibi görme duyusunu yitirmiştir. Hiçbir ulusal tarza bağlı kalmayıp zamanının uluslararası nitelikli bestecisi olarak anılır. Eserlerinde Alman ağırbaşlılığı, italyan tatlı dili, Fransız görkemi ve İngiliz korallerini birleştirir. 42 yaşından sonra İngiliz vatandaşı olur. Opera, oratoryo, kantata ve düetleri ile ünlüdür.

Örnek Müzik: **Rejoice ve halelujah** / su müziği: **menuet**. (bir konçerto grosso örneğidir. Kral I. George'un Thames nehrinde verdiği parti için yazılmıştır. )

**J.S. Bach:**

Batı müziğinin temel taşı olarak kabul edilen **Johann Sebastian Bach (1685-1750)** yaşamı boyunca Almanya sınırlarından hiç dışarı çıkmadan son 250 yılın müziğine yön vermiştir. Çevresindeki bestecilerden İtalyan sonat ve konçertosunu ve Fransız süit ve uvertür biçimlerini öğrenmiştir. En çok, Lutherci kilise için müzik yaptığından dini eserleri oldukça fazladır. Kilise kantatları, oratoryolar, missalar pasyonlar, motetler ve org müziği günümüze ulaşan 1000'den fazla eserinin çoğunluğunu oluşturur.

J.S. Bach 18. Yy'a kadar olan müzik sanatının gelişimini kendi müziğiyle özetlemiş, müzik sanatının tüm öğelerini yerleştirici bir besteci olmuştur. Böylece ileriki yeniliklere yol açıcı bir yapıya sahiptir. **Süit** biçimini ve **füg** yazım tekniğini doruğuna ulaştırmıştır. Bach müzikle ilgili olarak kendi çağına kadar olup biten her şeye son sözü söylemiştir denilebilir. Böylece kendinden sonra gelen bestecilerin yeni arayışlar içerisine girmesini sağlamıştır.

Sonraki klasik dönem bestecilerinden Mozart ve Beethoven ona büyük saygı duymuşlardır. Bach yaşamı boyunca en ünlü ve popüler besteci değildi ve ölümünden sonra bir süreliğine unutulmaya yüz tutmuştur. Bach'ın gerçek değerinin yeniden keşfedilmesi 19. Yy'da gerçekleşir. 1802'de J.N. Forkel Bach'ın ilk biyografisini yayınlar. 1829 yılında besteci Felix Mendelssohn'ın rastlantı sonucu bir kasap dükkanında paketleme kağıdı olarak kullanılmak üzere duran J.S. Bach'ın Aziz Matta Pasyonu'nun notalarını bulması sonucu önce Berlin'de seslendirilmesi sonra 1850'de Bach derneğinin kuruluşu gerçekleşir. 1900'lere kadar bulunan tüm yapıtları basılır. Busoni, Hindemith,

Stravinski, Villa Lobos, Şostakoviç, Schönberg, günümüz caz, pop müzikleri Bach'tan doğrudan etkilenmişlerdir.

Adı bütün Orta Avrupa'ya yayılmış olan Bach ailesi 200 yıl boyunca önemli müzisyenler yetiştirmiştir. Ataları Weit Bach, Türingenli bir değirmenciydi. Luth çalıyordu. Oğlu Hans gitar çaldı. Üç torunu ve onların 5 oğlu ünlü orgcular olduar. Böylece Bach'lar Avrupa'ya yayıldılar. Halle'li Bach, Milano'lu Bach, Londra'lı Bach... 21 ünlü müzisyen Bach ailesinden çıkmıştır.

JS Bach Eisenach'ta 1685'te doğdu. Babası Johann Ambrosius saray müzisyenliği yapıyordu. Bach babasından keman ve akrobaları Johann Christoph Bach'tan org öğreniyordu. Bach ailesi yıllık toplantılarda biraraya gelip bazen 120 kişi olarak müzik yapıyorlardı. Beğenilen eserler ailenin özel arşivinde saklanırdı.

Bach 9 yaşındayken anne ve babası kısa aralıklarla ölür. 1695'te ağabeyi Johann Christoph'un yanına taşınır ve ondan org dersleri alır. 1700'de Lüneburg'da St. Michael kilise korosuna katılır. 1705'te ünlü orgcu Buxtehude'nin org çalışını dinlemek ve öğütler almak için 320 km yol yürüyerek Lübeck'e gider. 1707'de kuzeni Maria Barbara ile evlenir. Çalıştığı bazı kiliselerden tutucu oldukları ve müziğini beğenmedikleri için ayrılır. Bu dönemde 6 çocuğundan **Carl Philip Emanuel Bach** ve **Wilhelm Friedemann Bach** ileride ünlü besteciler olacaktır.

1717'de Cöthen Sarayında Prens Leopold'un hizmetine girer. Burada ilk eşi ölür ve 1 yıl içinde korist Anna Magdalena ile evlenir ve 13 çocuğu olur. Bunların da ikisi ; **Johann Christoph Friedrich** ve **Johann Christian Bach** ünlü besteciler olur. Anna Magdalena adlı iki ciltlik albüm Bach'ın klavsen öğretmek amacıyla eşine yazdığı çalışmalardır. 1722'ye kadar Cöthen'de kalan Bach, keman konçertolarını, İngiliz ve Fransız Süitlerini, **Brandenburg Konçertolarını** ve Eş Düzenli Klavye için eserlerini burada yazar. Burada Prens Leopold'un etkisiyle daha çok din dışı eserler yazmıştır. Prens evlenince Bach Leipzig kilisesi müzik yöneticisi olur. Ve ölünceye kadar bu görevde kalır, **Aziz Matta Pasyonu** ve 300 kadar dini eseri burada yazar.

Gençliğinden beri ay ve mum ışığında bestelerini yazmasından dolayı gözleri zayıflar ve 1749'da görme duyusu çok azalır. Temmuz 1750'de 66 yaşında ölür.

Örnek Müzik: **Kahve Kantatası** (din dışı vokal yapıt), **Brandenburg Konçertoları** (orkestra müziği – konçerto grosso), **Solo Keman için Sonat ve Partitaları** (oda müziği),

### **Bach ve Haendel'in Ölümü ve 18. YY'ın ikinci yarısı**

Avrupa'da siyasi, ekonomik ve sosyal geçiş süreci olan 1700'lerin ortaları, o dönemki tüm sanatları da etkilemiştir. Amerika'nın bağımsızlığı, Fransız İhtilali gibi olaylar dünyaya yeni bir görünüm kazandırmıştır. 1700'lerin sonunda gerçekleşen bu iki olayın hazırlayıcıları 1740'lı yıllardan itibaren ortaya çıkmıştır.

Bu geçiş sürecinde gösterişli krallık sarayları Barok müziğin parlıtlı sesleriyle doluydu. Bu ortamda müzik, soyluları heyecanlandırmak ha da duygulandırmaktan çok sevimli bir eğlence aracı

durumundaydı. Bu nedenle çalgı mzigiinden çok duyguları daha basitçe dışavuran Opera n plandaydı.

1700'lerin ortalarında uzun süredir müzik dünyasının lideri olan İtalya bu stnlgn kaybetmiştir. Avrupa'nın tüm yollarının keşişme noktasında yer alan eski ve ünlü bir şehir yaklaşık 150 yıl boyunca müzik dünyasının başkenti olacaktır: **Viyana**. Sanatçı ve bilim insanlarının 1700'l yıllarda Viyana'da toplanması, Avusturya'nın başkentinde kozmopolit bir ortam yaratmıştır. Fransız zerafeti, Slav melankolisi, İtalyan neşesi, Alman ağırbaşlılığı Macar gururluluğu ve İspanyol azameti bir potada erimiştir. 1750'lerde halk operaya doymaya başlar ve çalgı müziği ön plana çıkmaya başlar. Bu ağda soylular gibi davranmaya başlayan zenginler bu çalgı müziğinin gelişmesinde önemli rol oynamışlardır. Zenginlerin saraylarında bulunan kn müzik toplulukları ev sahibi ve ailesinin hizmeti kadrosunda yer aldılar. Yaz gecelerinde serenadlar, kışta oda müziği dinletileri moda oldu. Ev sahipleri viyola alabilen bir ahçı veya iyi flüt alması şart olan oda hizmetçisi gibi gazete ilanları vermeye başladılar.

### **Christoph Willibald GLUCK (1714-1787)**

Bohemya'da doğan Gluck müziği Cizvitler Okulu'nda ğeniştir. çan, klavsen, keman ve org dersleri almıştır. Mesleğe Prag'da başlar. Daha sonra Viyana'ya, oradan da Milano'ya gider ve besteci Sammartini ile çalışır. 1741'de lirik dram'a yönelir. Londra'ya giderken Paris'ten geçer ve orada Rameau'nun eserlerini dinleme fırsatını bulur. 1750'lerde Gluck operaları en iyi Avrupa sahnelerinde sergileniyordu.

Bu noktadan sonra Gluck dramatik müzik sanatının, sözlerin melodinin esiri olarak değil, sözlerin ustalıklı olması gerektiğinden yola çıkaran Monteverdi'nin formülünü izledi ve operanın bayağılaşmadan kurtulmasını bu şekilde başarmaya çalıştı. İtalyan şair Casabigi ile ortaklık edip eski Grek trajedisinin 'insani' yönlerini operaya taşıdılar. **Orfo ve Eurydice operası** bu anlayışın ilk ürünlerindedir. Burada şiiri odak noktası yapar ve müziği şiiri güçlendirici bir araç olarak kullanır. Vokal süslemelerin, yapay uzatmaların şiirin yapısını bozmasına izin vermeyen bu anlayışın yanında perde açılmadan önce orkestranın seslendirdiği uvertür'de de yalınlık ve operanın bir müzikal zeti olmasını sağlar.

rnek Müzik: **Orfo ve Eurydice - J'ai perdu mon Eurydice**

### **Müzikte Klasik Dönem'i Hazırlayan Akımlar:**

#### **ROKOKO (1726-1775)**

Paris'te ortaya çıkan bu sanat akımına Fransa'da XV. Louis döneminde özellikle soylu kesim önem verir. Rokoko tarzı müzikte gözlemlenen zellikler:

- Ciddi ve uzun değil kısa, kk biçimlerden oluşan bestelerdir.
- Hafif, zarif, eğlenceli, kolay anlaşılır ve aşırı süslü yapıtlardır.
- Barok dönemin karmaşık kontrapuntal yapısına uymayan, bunun tersini savunan bir görüşün ürünüdürler.

- Çalgı müziğinde rokoko en fazla klavsen müziğinde etkili olur. Couperin ve Rameau bu akımı temsil eder.
- Oğul Johan Christian Bach oda müziği eserlerinde bu akımı kullanarak klasik dönemin hazırlayıcıları arasında bulunur.
- **Style Galant** (gösterişli, nazik tarz) deyişi bu dönem yapıtları için kullanılır.

**Örnek Müzik: Pergolesi : La Serva Padrona Intermezzo-II**

## **FIRTINA ve GERİLİM**

1750'LERDE Alman kültür yaşamı Fransız Rokoko'su ile italyan müzik tekniğinin etkisindedir. Alman klasik müzik tarzı Klasik Dönem'le birlikte gelişecektir. 1770'lerde Alman toplumundaki derin duyarlılığı simgeleyen Sturm und Drang – yani fırtına ve gerilim akımı adını Klinger'in bir romanından alır. Bu akıma, Klasik dönemden sonra ortaya çıkacak olan romantizm akımının habercisi olduğundan dolayı ön-romantizm adı da verilir.

Süslü olmaktan uzak, daha sade bir müzik diline yoğunlaşan bu tarz, soyluların müziği değil, halkın müziğidir. Fırtına ve Gerilim akımı müziği Barok dönemin özelliği olan karşıtlık – kontrast- ilkesini korumuş ve tempoda, nüanslarda, armonide ve kromatizm olgularında abartarak kullanmıştır.

**Örnek Müzik: Haydn 39. Senfoni – menuet.**

## **MANNHEIM OKULU**

Almanya'nın Güneybatısında Carl Theodor'un valiliğinde Mannheim sarayı olağanüstü müzik sevgisiyle tanınıyordu. Bir İtalyan opera topluluğu, Fransız komedi topluluğu, Avrupa'nın değişik yerlerinden gelen çok iyi yetişmiş sanatçıların oluşturduğu bir orkestra da bulunmaktaydı. Mannheim okulu denilen bu oluşuma senfoniciler ya da çalgıcılar da denilmekteydi.

Bu okulun başında **Johann Stamiz (1717-1757)** bulunuyordu. Bohemya asıllı usta kemancı Stamitz orkestra üyelerini seçmekteydi. 50 kadar senfoni bestelemiştir.

Johann Stamitz'in liderliğinde oğulları Carl ve Johann Anton Stamitz, Richter, Schobert, Carl Ditters von Dittersdorf gibi besteciler de bu ekolün temsilcileridir. Bu sanatçılar belli bir amaca yönelik yöntemli bir biçimde bilimsel temellere dayanarak dengeli ve düzenli bir orkestra geleneği oluşturmuşlardır. Çalgı müziği ve senfonik biçim konusunda, çalgıların tını ve nüansları ile ilgili ayrıntılı çalışmalar yapıldı. Bu sanatçılar kendi orkestraları için yazdıkları zor bestelerde kendi ustalıklarına güvenirler. Zor nüanslar; arı vızıltısından gök gürültüsüne dönüşebilen sesler bu ekolün ürünüdür.

İtalya'da Gluck'un öğretmeni olan Sammartini, Bach'ın Oğlu Johann Christian Bach ve Mozart'ı etkilemiş olan bu besteci Mannheim okulundan etkilenmiştir. Yine İtalya'da **Luigi Boccherini** Mannheim okulunu örnek almıştır. Fransa'da **Gossec** (Fransız İhtilali bestecisi) bu okuldan etkilenmiştir.

Bu okulun yol açtığı en önemli müzikal gelişme senfoni konçertant biçiminin gelişmesi olmuştur.

Çalgıların yeni bulunmuş tını özellikleri nefesli çalgıların toplu olarak orkestrayla karşılaştırarak kullanılmasına yol açmış (Stamitz Vali'nin avda kullandığı av boruları, trompteler ve davulları toplayıp orkestraya katmıştır); sonrasında piyanonun, kemanın bu yönde kullanılması gerçekleşmiştir.

Örnek Müzik: Stamitz: **Keman ve viyola için konsertant senfoni: rondo.**

## **KLASİK DÖNEM (1750(Bach'ın ölümü)- 1827 (Beethoven'in ölümü))**

Müzikte Klasik Dönem 18. Yy'ın ikinci yarısı ile 19.Yy'ın başlarını kapsayan bir zaman aralığında sanat müziğinde estetik eğilimin karakterini belirler.

**Klasik Ne Demek:** Sanatta klasizm dengeli ve tarafsız anlatımla birleştirilmiş yapı netliği demektir. Klasik sözcüğü tartışılmaz örnek nitelikleri ile kavranan eserler ve onların yaratıcıları için kullanılan bir terimdir.

Eski çağların klasik kültürü kusursuz olarak tanımlandığından, herhangi bir şeyin klasikleşmiş olduğunu söylemek, onun, kendi benzerleri arasında bir örnek oluşturacak kadar mükemmel olduğunu anlatır.

Eski Yunan ve Roma sanatındaki klasikleşmiş değerleri yeniden yaratmak, yüzyıllar boyu değerini yitirmeyen yapıtlar ortaya koymak Klasik dönem sanatçılarının başlıca amacıydı. 18. Yy sanatçıları, Rönesans'ta olduğu gibi, Eski Yunan klasiklerini inceleyip örnek almışlardır. 1748 yılında **Pompei** kalıntılarının ortaya çıkarılmasının bunda önemli bir etkisi vardır.

Klasik sözcüğü müzikte hafif olanla ciddi olanı birbirinden ayırmak için kullanılmıştır. Klasik müzik, gündelik değil, çağlar boyu güzelliğini ve değerini yitirmeyen müzik olarak düşünülmüştür.

## **Aydınlanma:**

Aydınlanma (Enlightenment) akımı Newton ve Descartes gibi bilim adamlarının çalışma ve buluşları sonucu hümanistik -insancıl- felsefenin kilisenin dogmalarına üstün gelmesi olarak açıklanabilir. İngiltere'de Locke ve Home; Fransa'da Meontesquieu ve Voltaire, Rousseau gibi filozoflar önem kazanır. Müzikte özellikle Rousseau'nun görüşleri Barok müziğin çok karmaşık olması ve müziğin amaçlarından saptığı yönündedir ve müziğin sadeleşmesini savunur. Doğallık kavramı önem kazanır. Kral ve kilise gibi otoritelerin yerini bireyselliğin alınması savunulur. Dünyevi, deneysel, şüpheci, özgürlükçü, eşitlikçi ve ilerici olmak gerekir.

Aydınlanma felsefesinde birey çok önemlidir ve toplumsal örgütler, bilim, din, sanat vs bireye hizmet etmelidir. Eskiden soylulara hizmet eden müzik artık orta sınıfın daha da fazla ilgi alanındadır. Orta sınıfın beğenisi ve ilgisi müzisyenler için önem kazanır.

Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi ve Fransız Devrimi en önemli iki toplumsal olaydır. Uluslararası kardeşlik kavramı bu dönemde önem kazanır ve kozmopolit bir yapı oluşur. Şiirden çok düzyazı çağıdır.

## **Klasik dönemde ezgi ve armonide yenilikler: - ilyasoğlu**

Klasik dönem müziğinde, uzun cümleli, süzlü ve kontrapuntal yazıya dayalı Barok tarzı yerini daha parlak, sade ve net bir müzik yazısına bırakmıştır. Bu yeni tarz daha az dolgun ama daha akıcıdır. Bu çağda kontrouana dayalı bir teknikten çok, artık **homofonik** (armoniye dayalı bir teknik) bir yaklaşım kullanılır. Bu durum partilerden birinin daha belirgin olmasını gerektirir. Çok sade bir armoni kullanılmıştır. 7li akorlara bile az rastlanır denilebilir.

Barok dönemde besteci bir müzik temasını başta duyurduktan sonra eserin sonuna kadar bu temayı katı okmayan bir kontrastla sürdürür. Klasik dönemde ise eserin değişik bölümleri içinde karşıtlıklar oluşturulur. Böylece müziksel fikir sürekli bir değişim içindedir.

Netlik kavramı her şeyin üstündedir. Mannheim okulunun buluşları ve kısa ve net müzik cümleleri orkestraların tek bir enstrümanmış gibi kullanılmasına olanak sağlamıştır. Klasik dönemde böylelikle virtüözite gelişmeye başlamıştır.

### **Klasik dönemde müzik biçimleri**

Klasik dönemin en önemli müzik biçimi **sonattır**. Bu bir çalgı müziği formudur. Müzik biçimlerinde sonat allegrosu olarak da bilinen bu yazım biçimi senfonilerde, oda müziğinde, konçertolarda sıklıkla kullanılmıştır. Klasik dönem sonat biçimi 3 veya 4 bölümden oluşur. Sonat allegrosu: serim-geliştirme-yeniden serim bölümlerinden oluşur. Önceleri Alessandro Scarlatti'nin çabuk/ağır/çabuk barok sinfoniası operaların başında çalınıyordu. Mannheim okulunda Stamitz ise senfonileri 2 temalı olarak kurgulamıştır. Bach'ın oğullarından Karl Philip Emmanuel Bach ve Scarlatti'nin oğlu Domenico Scarlatti Almanya ve İtalya'da sonat biçiminin yaratıcısı olarak kabul edilirler. Piyano, keman çello vs için yazılabilirler. Bununla beraber;  
**Trio, quartet, quintet, sextet, septet, oktet, nonet ve dixtuor** için de yazılırlar.

### **Senfoni**

Orkestra için sonat biçiminde yazılır. Klasik sonat biçimi; birinci bölüm sonat allegrosu, ikinci bölüm ağır tempolu şarkı ya da varyasyon, eğer eser üç bölümlüyse üçüncü (son) bölüm çabuk bir rondo veya dört bölümlüyse 3. Bölüm bir menuet, son bölüm ise rondo biçiminde yazılır.

### **Konçerto**

Senfoninin gelişmes barok konçerto grosso'yu unutturdu. Solo-tutti kontrastının yerini klasik dönemde tek bir solist ve orkestra aldı. Bu yeni konçerto 3 bölümlüydü. Bu solo çalgılar başta keman ve piyano, klavsen, çello, klarinet vs.. solistin rolü bu konçertolarda güçlendirildi. Parıltılı bir anlatım ilk bölümü, ağır bir ikinci bölüm ve çabuk bir son bölüm vardır.

### **Senfoni orkestrası ve Şeflik**

Klasik dönemde ve günümüzde de en önemli çalgı topluluğudur.

Senfoni sözcük olarak: **Birlikte ses vermek** demektir.

Senfoni opera uvertürlerinden doğar. 1700 öncesinde bu toplulukları sürekli bas çalıcısı yönetir.



Barok dönem eserleri çalınırken günümüzde de orkestrayı baş kemancılar yönetir. Orkestralar kalabalıklaşınca şeflik kavramı önem kazanır. Klasik dönem bu yapının yerleştiği bir zamandır. Klasik dönem orkestraları bugünün orkestralarının temeli olmakla birlikte günümüz orkestralarından daha küçük yapıdadırlar. 1770'lerde Haydn'ın orkestrası yaklaşık 25 kişiydi. Yaylılar, flüt, 2 obua, 2 fagot, 2 korno ve klavsenden oluşur.

### **Önemli Besteciler:**

#### **Franz Joseph Haydn (1732-1809)**

Müzik tarihinde en uzun yaşayan bestecilerden biridir. „Baba haydn“ olarak anılır. Avusturya'da bir arabacının oğlu olarak doğar. Babası müziği çok sever; ailede müzisyen yoktur. 6 yaşındayken babası Haydn'ın müzik yeteneğini keşfeder ve Hainburg müzik okuluna başlatır. 18 yaşına kadar koristlik yapan Haydn, Porpora'dan müzik dersleri alır. Klavsen ve piyano için parçalar ve divertimentolar yazar (eğlence müziği). 1761'de Prens Esterhazy sarayında göreve başlar ve yaşamı boyunca burada üretir. 25 opera, 107 senfoni, quartetler yazar. 1768-74 yılları arasında Fırtına ve Gerilim akımından etkilenir. Veda senfonisine Güneş quartetleri minör tonlarda olup bu dönem yapıtlarıdır. 1785 yılında Mozart ile tanışır ve uzun yıllar dost kalırlar. 1791 yılında Londra'ya gider ve 18 ay orada kalır. Burada büyük saygı görmüştür. Daha sonra Viyana'ya dönüp Beethoven'in öğretmeni olur. Sonrasında ikinci kez Londra'ya gidip Londra Senfonileri'ni yazar. Londra'dan döndükten sonra yazdığı Yaratılış Oratoryosu gerçek bir başyapıttır. Bu oratoryo insanın doğal yaşamdaki saf yönlerini anlatmaktadır. 31 Mayıs 1809'da öldüğünde Napoleon'un orduları Viyana'yı bombalamaktadır. Cenazesi Fransız komutanlarla birlikte Mozart'ın requemi çalarken kaldırılır. Klasik tarzın yaratıcısı olarak tarihe geçer. HOB 100 askeri senfonisi Türk Mehter müziğinin etkisindedir. Kardeşi Michael Haydn da önemli bir besecidir.

Örnek Müzik: Yaratılış Oratoryosu'ndan Die Himmel Erzählen Die Ehre

#### **Re Majör Çello Konçertosu – Rondo**

#### **Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)**

Johann Chrysostomus Wolfgangus Theophilus, Salzburg'da dünyaya gelir. Babası **Leopold Mozart** felsefe eğitimi almış „Violinschule“ kitabunun yazarı olan çok önemli bir müzik adamıdır. Saray bestecisi ve orkestra yöneticisidir. Kızkardeşi Marianna da iyi bir klavsendidir. Mozart 6 yaşındayken 4 menuet ve 1 sonat bölümü besteler. Bu çocuk dehanın bir benzerine yüzyıllar bu rastlanmamıştır. Müzik tarihinin dahi çocuğu deyişi Mozart için kullanılır. Günümüzde bile müzik ve hayatın birçok alanında popüler olan Mozart çok kısa hayatında 600'den fazla eser yazmıştır. Mozart'ın müziği saf, katıksız müzik olarak nitelendirilir. Mozart'ın babası Leopold, oğlunun bir müzik dahisi olduğunu keşfedince kendi kariyerini bırakıp çocuklarının eğitimiyle ilgilenir ve oğul Mozart'la Orta Avrupa turnesine çıkar. Mozart hemen her eserini bir sipariş üzerine yazmıştır fakat bunu yaparken daha geniş halk kitlelerini hayal etmiştir. Prens,, kont vs siparişlerinin hoş gitmesi için doğum günleri, bahçe eğlenceleri vs için serenadlar, divertimentolar yazmıştır.

Örnek Müzik: Eine Kleine Nachtmusik- 1. Bölüm.

Çocuk Mozart Münich, Viyana(İmparatoriçe Maria Theresa ve İmparator I Francis), Fransa (Paris Versailles Sarayı), İngiltere (Londra Kral ve Kraliçe; burada babası rahatsız olduğu için Johann Christian Bach Mozart'a babalık eder.), Hollanda ve İtalya'ya konser turnelerinde bulunur; değişik insanlar tanır ve değişik kültürlerin müziklerini öğrenir. İtalyan, Fransız ve Alman tarzlarını özümser.

İlk yayımlanan yapıtları Pariste basılan keman-piyano sonatlarıdır. 1777'de bu kez annesi ile Almanya ve Fransa turnesine çıkar; Mannheim'de Mannheim orkestrası üyelerinden birinin kızı olan 15 yaşındaki Aloisia Weber'e aşık olur. 1 yıl sonra Paris'e gittiklerinde annesi orada hastalanır ve ölür.

Salzburg'a tekrar döndüğünde saray orgcusu olur. Psikopos ile anlaşamayınca Viyana'ya yerleşir. Öğretmenlik ve bestecilikle geçinmektedir. Aşık olduğu kız Aloisia da ailesiyle Viyana'ya gelmiş ve bir tiyatrocuyla evlenmiştir. Bu dönemde Saraydan Kız Kaçırma Operası'nı yazar. Mozart burada Aloisia'nın kızkardeşi Konstanze Weber ile evlenir. Babası bu evliliği hiç onaylamaz. Evliliği için Do minor Missa'yı yazar. Mozart artık usta bir kemancı ve piyanist olarak ün yapmıştır. 1780'li yıllarda birçok piyano konçertosu yayımlanır. Viyana Operası için yazdığı Figaro'nun düğünü sükse yapmıştır. Constanze'nin masrafları Mozart'ı daha çok para kazanmaya yöneltir.

### **Örnek Müzik: Mozart Piyano Konçertosu no 21, K467, Do Majör-Andante**

1787'de Saraydan Kız Kaçırma ve Figaro'yu yönetmek için Prag'a gider. Burada Don Giovanni Operası'nı yazmak için sipariş alır. Mozart artan borçlarından dolayı 1784'te Mason Locası'na üye olur ve oradan bir arkadaşı (Michael Puchberg) borçlarını öder. Don Giovanni'den sonra Mozart'ın daimi iyimserliği azalır ve içine kapanır. 1791'de Sihirli Flüt Operası'nı yazar.

### **Örnek Müzik: Sihirli Flüt Operası: Gece Kraliçesi'nin Aryası.**

Bu çalışma temmuz ayında ismini vermeyen bir patronun garip habercisinin bir siparişiyle kesintiye uğrar. Bir ölüm duası yazması istenmektedir: Requiem. Yüklü bir ücret karşılığı, bu eseri, sanki kendi ölümü için bestelemiş gibi yazmaya başlar. Bu dönemde sağlığı oldukça bozulmuştur. Mozart Requiem'in Lacrimosa bölümünü ölüm döşeğinde öğrencisi ve dostu Süßmayr'a dikte ettirir. Geri kalan taslakları bırakarak 5 aralıkta ölür. Fırtınalı havadan dolayı cemazesine kimsenin katılmadığı, ölüsünün Viyana dışında St. Marx adlı yoksul mezarlığına atıldığı söylenir.

### **Örnek Müzik : Mozart Requiem K 626: Lacrimosa**

Mozart'ın Müziği:

Her müzik biçimi için yazmıştır. Çağdaşları Mozart'ı anlaşılması güç olarak nitelemişlerdir. Klasik dönemin öz ve biçim dengesini korumuş, Fransız Rokoko akımının zarif, neşeli ve süslü anlatımını; Mannheim orkestrasının dengeli ve sağlam enstrumantasyonunu; İtalyan güzel şarkı söyleme –bel canto- tekniğini, Alman Fırtına ve Gerilim akımının karamsarlığını birleştirmiş; senfoni, opera, quartet ve konçerto repertuarına önemli katkılar koymuştur.

Klasik Dönem müziğinde Türk etkisini en çok duyuran besteci de Mozart'tır. Bazı sonat, konçerto ve operalarında Türk vurmali çalgılarını ve tınlarını kullanmıştır.

## Örnek Müzik: K.331 Piyano Sonatı, La Majör: Son bölüm: Rondo Alla Turca

### Ludwig Van Beethoven (1770-1827)

Beethoven müzik tarihi kapsamında en çok incelenen bestecilerin başında gelmektedir. Bunun nedeni Klasik dönemden Romantik döneme geçişte bir köprü olmasıdır. Beethoven eserleri ve düşünceleri ile bir sembol ve bir otoritedir. Şefkatli ve kaba, hassas ve öfkeli, idealist ve maddeci, insanların kardeşliğine inanan bir münzevi, aristokrat dostlarının sunduğu ayrıcalıkları kabul eden, hürriyet aşığı bir kişilik...

Beethoven'ın eserleri klasik bir anlayışla yazılmış fakat romantizm öğeleriyle birleşmiş niteliktedir. Beethoven müzikolog ve araştırmacı yazarlar için her zaman çok ilgi çekici bir besteci olmuştur. Bunun nedeni 1816'dan itibaren ağırlaşan işitme duyusundan dolayı tuttuğu konuşma defterleri (bugün Berlin Müzesi'nde sergilenmektedir) nin bize onun yaşamı ile ilgili çok ayrıntılı bilgiler vermesidir. Bu defterler 10.000 sayfanın üzerindedir.

16 Aralık 1770'te Ren nehri kıyısındaki Bonn kasabasında doğar. Babası Prenslük kilisesinde tenor olarak görev yapmaktadır. 1778'de gerçekte 8 yaşında olmasına rağmen babası onu 6 yaşındaki piyano virtüözü olarak sahneye çıkarır. 13 yaşındayken Beethoven'ın ilk eserleri yayınlanmaya başlar.

Fransa'ya yakın oluşu Beethoven'ın cumhuriyetçi düşünceyi tanımasına yol açmış ve demokrasi yaşamı boyunca en büyük ideali olmuştur. Daha önceleri müzik, yüksek sınıf insanların tekelindeyken Beethoven gerekli gördüğü yerlerde bazı kuralları bozmuş, pudralı peruk çağından ilk uzaklaşan besteci olarak tanınmıştır. Günlüğüne, 'Gücü yettiğince iyilik yapmak, her şeyden çok hürriyeti sevmek, bir taht önünde bile olsa gerçeği değiştirmemek' cümlesini yazmıştır.

Öğretmeni Neefe, Beethoven için burs araştırmaları yapmıştır. Bunun sonucunda Beethoven Viyana'da kendisini Mozart'a dinlettirdi. Annesi ölünce Bonn'a döndü ve Londra'dan dönmekte olan Haydn'la karşılaştı. Avusturyalı Kont Waldstein Beethoven'a yeni bir Viyana yolculuğu hazırladı. Bu yolculuktan itibaren Beethoven müzik çalışmalarına hız vermiştir.

Eserleri özgürlük düşüncesini destekler niteliktedir. Corolian, Egmont, Prometheus uvertürleri önemlidir. III. senfonisini Fransız İhtilali kahramanı Napoleon Bonapart'a adanmış; Napoleon kendisini imparator ilan edince de eserin ismini Eroica olarak değiştirmiştir.

1795 yılında sağırılık hastalığı başladı ve bu Beethoven'ı daha karamsar bir insan yaptı. Beethoven kendisini yavaş yavaş sosyal yaşamdan geri çeker, daha haşin ve vahşi bir kişilik haline gelir. Bütün yalnızlar gibi Beethoven da doğaya tapıyordu. Pastoral senfonisi, bu doğa sevgisinin en güzel örneğidir.

Napoleon savaşları sonucu Viyana'da sosyal yapı değişmiş, müzisyenleri destekleyen eski aristokratlar yok olmuş, yeni zenginler ise sanatı destekleyecek birikim ve olgunlukta değildiler. Vals kralları günün ilahları oldular. Beethoven yoklukla dolu günler geçirmeye başladı. Bu arada sağırılığı ilerlemekteydi.

Beethoven ilk eserlerinde varlığı hissedilen Barok ile yakın geleceğin Romantizm'i arasında tek başına bir köprü oluşturmuştur. Çalgı müziği olan senfoniye insan sesi katması (9. Senfoni), piyano sonatlarının bölümleri gerekli gördüğü biçimde genişletip daraltması, sonat formunda yazılan eserlere menuet yerine scherzo kullanması önemli değişikliklerdir. Sonatları önceki çağda olduğu gibi soyluları eğlendiren oda müziği eserleri değil; bestecinin yüreğini ortaya koyduğu, tutkulu, kahramanca, trajik birer şiir gibidir. Schumann'a göre Beethoven'ın oda müziği eserleri aklın ve ruhun ulaşabileceği son sınırdır. 1822'de **Fidelio Operası**'nın genel provasını yönetmeye çalışırken dostu Schindler onu durması için bir notla uyardı ve oradaki herkesin aslında duymadığını anladığını gördü. Bu olay Beethoven için ömrünün sonuna kadar acı bir anı olarak kaldı.

Beethoven'ın müzik yaşamı 3 yaratıcı dönemde incelenir.

1. Dönemde Haydn ve Mozart'ın etkisindedir. 1795-1802 yılları arasında kapsayan bu dönemde **Pathetique, Ayışığı, Waldstein** gibi piyano sonatlarını yazar. Keman piyano için **Kreutzer sonatı**, ilk üç piyano konçertosu ve ilk iki senfonisi bu dönem eserleridir.

Örnek Müzik: **Patetik sonat ilk bölüm.**

2. dönem 1802-1817 yıllarını kapsar ve Eroika senfonisi ile başlar. Bu eserle Beethoven tamamen kendi müzik dilini ortaya koymaya başlar. 4. Ve 5. Piyano konçertoları, op 53'ten başlayan piyano sonatları, Do Majör Missa'sı, Fidelio Operası, Op 61 Keman Konçertosu, **Corolian, Egmont** uvertürleri, 3-8 senfonileri bu dönem yapıtları arasında en ünlüleridir.

Örnek Müzik: **Keman Konçertosu 3. Bölüm.**

3. Dönem Beethoven'ın yaşamının son 10 yılını kapsar. Missa Solemnis, **9. Senfoni**, son dönem yaylı çalgılar dördlülere, son piyano sonatları bu dönem yapıtlarıdır.

Örnek Müzik: **9. Senfoni.** Son bölüm

26 Mart 1827'de öldü. Cenazesinde tüm Viyana ayaktaydı, cenazesini 8 ünlü müzisyen taşıdı.

## **ROMANTİK DÖNEM (1830-1900)**

19. Yy'da burjuva sınıfı aristokrasiyi yıkar. Eski gelenekler, imparatorluklar, anlaşmalar ortadan kalkmaya başlar. Ve Romantizm akımı ortaya çıkar. „ben“ kavramı ön plandadır. Gerçek olmayanın araştırılışı, düş gücü ve fanteziyle sezdirilen şeylerin içten ve sırlı bir tarzla gerçeğe bağlanması Romantizm düşüncesinin açılımı olabilir. Sanatta **mistiğin felsefesi, tutkular, heyecanlar, gece, yokluk** gibi konular romantik sanatçıların ilgi alanındadır. Klasisizm kuralların katılığı içinde boğulurken romantizm ise aşırılık, giderek gözü yaşlı bir duygululuk içinde tükenecektir. Klasik tarzda biçim özü belirlerken romantizmde yapıtın özü biçime yön verecektir.

Edebiyatta Alexander Dumas, Honore de Balzac, Victor Hugo (Fransa), John Keats (İngiltere), Johann Wolfgang von Goethe (Almanya) gibi yazarlar; felsefede Kant, Hegel, Schopenhauer ve Nietzsche önemlidir.

Müzikte romantizm saf müzik yerine konulu müziği getirecektir. **Lied** yeni ekolün en uygun anlatım yolu olur. Ezgisel yapı giderek daha yoğun ve karmaşık bir görünüm aldı. Yedili ve dokuzlu akorlar sıkça kullanıldı, kromatizm, modülasyonlar sıklıkla romantik dönem müziğinde gözlemlenebilir.

Romantik dönem müziğinde tempo ve nüans işaretleri de karmaşıklaşır. Allegro yerine bestece kendi allegrosunu belirlemek için **molto allegro non troppo** yazacaktır. Ffff, pppp gibi gürlük işaretlerine rastlanır. Minör tonlar daha çok kullanılır.

Biçim olarak piyano eşikli lied'ler yanında vals, polonez, mazurka gibi stilize danslar, nocturne, fantezi, romans, konser etüdü gibi piyano eserleri, senfonik şiirler, programlı senfoni, konser uvertürleri, solo konçerto, opera romantik dönemin en fazla ürün verilen biçimleridir.

Senfonik şiir: bir konuya, bir programa dayalı tek bölümlü orkestral eserlerdir. Senfonik eserlerin gelişmesi sonucu 19. Yy orkestrası boyutlarını büyüterek ses hacmini artırdı ve üflemelilerde 3'erli gruplarla çalmaya başladı.

Romantik dönemle beraber amatör yorumcuların yerini **'virtüöz'** yorumcular almıştır. Klasik dönemde her iyi ailenin üyesi bir çalgı çalarak yetişir, ünlü besteciler bu kişilerin çalması için eserler yazarlardı. 19. Yy'da ise amatörler ile besteciler ve yapıtlar ayrılmışlardır. Böylece kendi çalgısının ustası olan virtüöz yorumcular ortaya çıkar.

Romantik dönemde bu kadar çok besteciden bahsetmemizin nedeni her birinin **bağımsız bireysel tarzlarını** geliştirmeleridir. Bu, romantik dönemde bireyselliğin önemini göstermektedir. Örneğin bir eserin Chopin'in, Schumann'ın ya da Tchaikovsky'nin olduğunu kısa bir süre dinledikten sonra hemen anlayabiliriz. Müzikte milliyetçilik bu dönemde kendini oldukça belli eder. Besteciler kendi ait oldukları bölgelerin halk müziğini, şarkılarını, danslarını, efsanelerini ve tarihlerini müzik yapıtlarını oluşturmada kullanırlar. Polonya, Rusya, Alman, Fransız vs.. Bunun yanında **egzotizm** denilen bir yabancı ve bilinmeyen ülkelerin kültürlerinin konu olarka işlendiği eserler de vardır. Örneğin Bizet'in **Carmen** operası gibi.. Ya da Puccini'nin **Madame Butterfly** operası Japonya'yı anlatırken rus besteci Rimsky-Korsakov'un **Scheherazade** adlı senfonik yapıtı Arap havasını yansıtır.

Tarih boyunca her ulusun müziği olagelmıştır. Birçoğu sanat müziği denilen kavrama ulaşmadan ilkel veya yalın kalmıştır. Bu yüzden müzik tarihinde son yüzyıllardan bahsederken bazı Avrupa ülkelerinin müzikleri ön plana çıkmaktadır. Bu yüzyıllarda Avrupa müzik yaşamı kültürel, felsefik, sanatsal, ekonomik olarak genişler. Demiryolları, buharlı gemiler, telgraf vs. Gibi yenilikler halkları yakınlaştırmıştır. Ulusların geçmişlerine ilişkin kanıtlar su yüzüne çıkarılmaya başlanmış; ulusalcılık; milliyetçilik ön plana gelmeye başlamıştır. Romantik şiir sanatı eski efsanelerin kahramanlarını konu olarak kullanırken müzik ise halk havalarını sanat müziğine transpoze eder. Sanat müziğinin desteklediği halk müziği sınıf kavgalarının bir enstrmanı oldu ve böylece **ulusal**

**müzik** Romantik dönemde uluslararası müziğe üstün geldi.

### **Romantik Dönemden günümüze Senfoni Orkestrası**

Romantik dönemde orkestrasında üflemeli, vurmali ve yaylı çalgılar vardır. Orkestranın temeli yaylı çalgılardır. Yaylı çalgılar orkestra şefinin çevresinde yarım daire olarak 5 ayrı kümede yerleşirler. Üflemeliler ve vurmaliolar ise onların arkasında yer alır. Senfoni orkestrası üfleme çalgı sayısına göre ikili, üçlü yada dördlü orkestra olarak sınıflandırılabilir. Tipik olarak 3lü orkestrada tahta üflemeli: 2 flüt 1 pikolo, 2 obua, 1 ingiliz kornosu, 2 klarinet, 1 bas klarinet, 2 fagot, 1 kontrfagot

Bakır üflemeli: 4 korno, 3 trompet, 2 tenor trombon, 1 bas trombon, 1 tuba

Vurma çalgılar: büyük davul, zil, çelik üçgen, zil, gong, timpani, çeleta, ksilofon ve glockenspiel, Arp, piyano

Yaylı çalgılar: 16 1. Keman, 14 2. Keman, 12 viyola, 10 viyolonsel, 8 kontrabas.

### **Franz Schubert (1797-1828)**

19. yy'ın en önemli bestecilerinden, romantik dönemin ilk temsilcilerinden ve gelmiş geçmiş en duyarlı lied-şarkı yazarlarından. 31 yıllık yaşamına 8 senfoni, birçok oda müziği eseri ve liedler (634 tane)sığdırmıştır. Küçük yaşlarından beri yarattığı müzikleri ailesi ve çevresiyle paylaşmayı seven Schubert 1826'dan itibaren kendi evinde dostlarını toplayıp müzik yaptığı Schubertiad adlı geceler düzenler. Schubert'in dostları sanata ilgi duyan, öğrenmeye hevesli orta sınıf gençlerdir. 1822'de genelevden bulaşan frengi ölümüne sebep olur. Liedleri, Bitmemiş senfoni ve Alabalık Beşlisi en ünlü yapıtlarıdır. Bitmemiş Senfoni (no 8, Si Minör) öz ve biçim olarak gerçek anlamda Romantik olarak tanımlanan ilk senfonidir. Schubert bir Romantik Klasikçi olarak nitelenir. Belli bir çalgının virtüözlüğünü yaparak turnelere çıkmadığından yaşamı boyunca kendi çevresi haricinde pek tanınmamıştır. Ave Maria'sı en ünlülerdendir.

Örnek müzik: **Alabalık Beşlisi**

### **Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847)**

Müzik tarihine kendi değerli besteleri yanında J.S.Bach'ın eserlerini de yeniden kazandıran bestecidir. Varlıklı bir ailenin oğlu olarak Hamburg'da dünyaya gelir. Yahudi filozof Moses Mendelssohn'un torunudur. 12 yaşındayken 6 senfoni ve birçok eser besteler. Yaşına göre olgun bir çocuk olarak bilinir. Şair Goethe ile tanışılır. 12 yaşında 72 yaşındaki bu ozanla arkadaşlık eder. Bu dönemdeki yapıtları klasik dönem etkisindedir. 16 yaşında Paris'e gider. Cherubini ona müziği meslek edinmesini öğütler. 17'sinde ünlü uvertürü Bir Yaz Gecesi Rüyası'nı yazar. Bildiğimiz **Düğün Marşı**'nı besteler. Goethe'nin Faust'undan esinlenerek yaylı çalgılar sekizlisini yazar. 1825 yılında ailesiyle birlikte Hristiyanlığa geçer. Protestan olduktan sonra Bartholdy soyadını alır. 1829'da Bach'ın Aziz Matta Pasyonu'nun notalarını bir kasap dükkanında bulur. 100 yıl sonra tekrardan seslendirilmesini sağlar. Mendelssohn aynı zamanda iyi bir ressamdır. İngiltere ve İskoçya'ya yaptığı gezilerden İskoç senfonisi ve Fingal Mağarası Uvertürü'nü besteler. 1830'da İtalya'da İtalyan Senfonisi'ni yazar

1837'de bir rahibin kızı olan Cecile Jeanrenaud ile evlenir, 5 çocukları olur ve mutlu bir yaşam sürerler. Leipzig 1842'de Konservatuvarını yeniden düzenler ve dünyaca ünlü bir okul haline

getirir.ilk romantik dönem keman konçertosu sayılan mi minör keman konçertosunu besteler.

1847'de kızkardeşi Fanny'nin ölümü üzerine şok geçirir. Aşırı çalışmak ve veremden zayıf düşer ve 4 kasım günü ölür.

Örnek Müzik: **Keman Konçertosu 1. Bölüm.**

### **Robert Schumann (1810-1856)**

Babası yazar, yayınevi ve kitapçı olan Schumann müzik tarihçileri tarafından ,romantiklerin en romantiği' olarak tanımlanır. Küçük yaşta şiir ve makaleler yazmaya başlar. Daha ilkokuldayken piyano çalar ve besteler yapar. 1828'de, babası öldükten sonra annesinin isteği üzerine Leipzig'de hukuk okumaya başlar. Fakat zamanını hukuk derslerinden çok müzik ve sanat çevreleriyle geçirir. Burada ünlü piyano öğretmeni Wieck'ten piyano dersleri alır ve onun evinde yaşamaya başlar. Wieck'in kızı **Clara** da burada bir piyano virtüözü olarak yetişmekte ve ülke çapında konserler vermektedir. Schumann'ın 4. Parmağı sakatlanınca piyanistlik hayallerinden vazgeçmek zorunda kalır. Bestecilik ve yazarlık üzerine yoğunlaşır.

Schumann 1834'te müzik yazarlığı yapmaya başlar. Yeni Müzik Dergisi'nin editörü olur. Bu dergi günümüzde de yayınlanmaktadır. Chopin ve Brahms gibi bestecileri hemen fark etmiş ve yazılarında övmüştür. Bu arada Wieck'in kızı Clara'ya aşık olur ve evlenmeye çalışır ama Wieck buna karşıdır ve görüşmelerini yasaklar. Uzun uğraşlar sonucu Clara ile evlenen Schumann aynı yıl 150 şarkı besteler. Bir Kadının Yaşamı ve Aşk adlı lied dizisi Clara'yı; Bir Şair'inAşk adlı lied dizisi ise kendi aşkını anlatır. Oda müziği, koro müziği, senfonik eserler besteler.

Schumann müzik tarihinde muhtemelen ilk defa ,**Arabesk**' terimini kullanan kişidir. Bu terim Arap tarzında akıcı mimari ve süsleme örneklerini tanımlamak için kullanılmıştır. Schumann'ın Arabesk'i minör tonda, kadınlar için yazılmış küçük bir eserdir. Süslü müzik cümleleri de arabesk olarak nitelenir.

Schumann derin bir bunalıma girdikten sonra 1854'te kendini köprüden atarak intihar girişiminde bulunur. Daha sonra Bonn yakınlarındaki bir akıl hastahanesine kaldırılır ve son 2 yılını orada geçirir. 1856'da ölür.

Örnek Müzik" Schumann **Piyano Konçertosu 4. (son) Bölüm.**

### **Frederic Chopin (1810-1849)**

Chopin hemen hemen tüm eserlerini piyano için yazmış Polonya'lı bir bestecidir. 2. Piyano sonatının yavaş bölümü olan **Cenaze Marşı** çağlar boyu dünyada kabul görmüş ve hala daha çalınmaktadır. Varşava yakınlarında doğmuş Fransız bir baba ve Polonyalı bir annenin tek oğludur. Babası öğretmen olduğundan 12 yaşına kadar evde aldığı özel derslerle yetiştirilir. Bu dönemde çevresinde Mazurka, Krakowiak, Polonez gibi Polonya'ya özgü müzikler çalınmaktadır. Daha 7yaşında besteler yapmaya başlar. Ortaokul çağında varşova Konservatuvarı müdüründen dersler almakta ve piyanist olarak ün yapmaya başlamıştır.

1832'de başarılı bir konser verdikten sonra Paris'e yerleşir. Schumann'ın övgü dolu yazıları ve piyano eğitmenliğiyle Chopin Avrupa sanat dünyasında duyulmaya başlar. Halk konserlerinden çok ev toplantılarında çalmayı yeğlemektedir. Paris'te müzisyen, şair ve ressamlarla içiçe bir hayat yaşamaktadır. Berlioz, Meyerbeer, Lizst ve Bellini; Chopin'in yakın dostları olan ünlü bestecilerdir.

1837'de Lizst, Chopin'i **George Sand** takma adını kullanan ünlü yazar Aurure Dudevant'la tanışır. George Sand 19. Fransa'nın e ünlü yazarlarındandır. Evlilik kurumu ve toplumsal olayları sorgulayan bir sanatçıdır. Kadın ve erkeğin eşitliğini ideal olarak görür. Chopin'in George Sand'la ilişkisi 10 yıl sürecektir. Chopin en duyarlı ve verimli eserlerini bu ilişki döneminde yazmıştır.

Chopin 1848 yılı sonlarında İskoçya gezisi sonunda zaten zayıf olan bünyesinin çökmesi sonucu verem hastalığına yakalanmış ve 1849 tarihinde ölmüştür.

Gençlik yıllarında yazdığı 2 piyano konçertosu ve Mozart'tan esinlendiği Don Giovanni Çeşitlemeleri, çello-piyano ve flüt piyano eserlerinin haricindeki tüm eserleri sadece piyano içindir. Piyano çalmada getirdiği rubato tekniği; tempoyu kısa bir süre için, piyanistin yorumuna bağlı olarak askıda tutmak; romantik dönem müziğinin ruhunu yansıtan bir duyarlılık sayılır.

Örnek Müzik : **Chopin vals C sharp minor** (piyanist:rubinstein)

### **Niccolo Paganini (1782-1840)**

İtalya'da Genoa'da doğar. Babası bir tersane işçisidir, aynı zamanda keman çalar. Babasından aldığı dersler sayesinde Paganini 11 yaşında usta bir kemancı olmuştur. Kemanın yanında gitar, mandolin ve viyola da çalar. Kısa zamanda önemli başarılar elde ederken aynı zamanda içki ve kumar alışkanlığı da edinir. Kumarda herşeyini, hatta kemanını bile kaybedecek derecede zaafı vardır. 1831 tarihinde Avrupa çapında ün kazanmıştır.

Müzik tarihindeki en önemli keman virtüözü sayılan Paganini keman çalmadaki çevikliği ve duygusallığı ile efsane olmuştur. Keman tekniği olarak yaşadığı çağın çok ötesinde yapıtlar meydana getirmiştir. Günümüzde bile solo keman için yazdığı 24 kapis'i bir resitalde seslendirebilecek kemancı sayısı çok azdır. **24. Kapis tema** ve varyasyonlardan oluşur ve bu varyasyonların her biri keman için oldukça zor teknik ve müzikal birleşimlerdir. Müzik tarihinde üzerine en fazla çeşitleme yapılmış olan tema olma özelliğini taşıyan bu eseri Brahms, Rachmaninoff ve daha birçok besteci kullanmıştır.

Paganini'nin yeteneği o derece üstündür ki yaşadığı çağda şeytan ile işbirliği yaptığı söylentileri yayılmıştır. Piyanonun en duyarlı çalgı olarak parladığı dönemde keman ile cambazlıklar yaparak, müziği şeytansılığın sınırlarına getirerek ün yapmıştır. Schumann ve Lizst Paganini'nin yapıtlarından bazılarını piyanoya uyarlamışlardır.

Gırtlak kanseri nedeniyle 1840'ta Fransa, Nice'de ölür. Şeytani biri olduğu inancıyla Paganini'yi kutsanmış toprağa gömmek istemeyen Hristiyanlar'ın bu davranışının sonucunda 1926 yılına kadar cesedi oradan oraya dolaşır.

Örnek Müzik: **kapis 24**



## **Johannes Brahms (1833-1897)**

Romantik çağda yaşamış fakat Klasik dönemim tarzına bağlı kalmış bir besteci olan Brahms Hamburg'da doğar. Hamburg Operası'nda Kontrabas çalan babası annesinden 17 yaş küçüktür. Küçük yaşta piyano ve kompozisyon çalışır. Piyanist olarak ilk halk konerini 14 yaşında verir. 1850'de Macar kemancı Remenyi ile tanışır ve turne düzenlerler. Bu turne sırasında Lizst ile tanışır. Lizst'in Brahms'ı övmesine karşın Brahms Liszt'in yenilikçi eserlerini benimsememiştir. Sonra ünlü keman virtüözü **Joseph Joachim** ile tanışır ve kendi yazdığı keman konçertosunu ona adar. Düsseldorf'ta Schumann ile karşılaşması Brahms için müziksel anlamda verimli sonuçlar doğurur. Schumann'ın ölümünden sonra Brahms Clara Schumann ile duygusal bir yakınlık yaşar ve Clara'nın ölümüne kadar ondan ayrılmaz. Yeni yapıtları ile ilgili Clara'ya her zaman danışır, eleştirilerini değerlendirir. Brahms hiç bir zaman evlenmemiş, yaşam boyu tutkusu olan Clara'nın dostluğu onun için önemli olmuştur.

Brahms 19. Yy'da mutlak müzik adına savaş veren en önemli bestecilerden biridir. Bu nedenle müziksel gösteriler yerine kompozisyon tekniği ve kontrpuana önem vermiştir. Breslau üniversitesinin kendisine verdiği akademik doktora ünvanını kutlamak üzere **Akademik Uvertür**'ü bestelemiştir. Romantik dönemde oda müziği eserleri yazan ender bestecilerdendir.

Örnek Müzik: **3. Senfoni 3. Bölüm**

Diğer Önemli Romantik Dönem Bestecileri:

**Franz Liszt (1811-1886)** Macar  
**Hector Berlioz (1803-1869)** Fransız  
Giuseppe Verdi (1813-1901) İtalyan  
Georges Bizet (1838-1875)Fransız  
Tchaikovsky (1840-1893)Rus  
Rubinstein kardeşler-Rus

**Opera** Bestecileri:

Gioachino Rossini (1792-1868)İtalyan  
Giacomo Puccini (1858-1924)İtalyan  
Richard Wagner (1813-1883)Alman

**(Rus Beşleri:** Kuşka)

Musorgski (1839-1881)  
Nikolay rimski-Korsakof (1844-1908)  
Alexander Borodin  
Mili Balakiref  
Cesar Cui

Bietrich Smetana (1824-1884) Çek  
Antonin Dvorak (1841-1904) Çek

Leos Janacek (1854-1928)Çek  
Edvard Grieg (1843-1907) Norveç  
Jan Sibelius (1865-1957) Fin  
Isaac Albeniz İspanyol

### **Son Romantikler:**

Gustav Mahler (1860-1911)  
Richard Strauss  
Hugo Wolf  
Max Reger

## **20. YÜZYILDA SANAT MÜZİĞİ**

20. yy'ı müzik tarihinin en canlı çağı olarak tanımlayabiliriz. Konserler, radyo, tv gibi toplu iletişim araçlarının gelişip yayılması sonucunda müzik sınırlı çeveler içinde kalmayıp tüm dünyaya yayılmıştır.

Savaşların olduğu kadar müzikte ve sanatta da yeniliklerin, teknolojinin var olduğu 20. Yy'da müzikte de çağlar boyu evrimini tamamlamış bir dilin yerine yeni müzik fikirleri ortaya çıkmıştır.

### **İzlenimcilik (Empresyonizm)**

Resimde 19. Yy sonlarında nesnelere kavramdan sıyrıp anlık görüntü izlenimi veren bu akım müzikte 20. Yy başlarında etkinleşir. Sanatın başkenti olan Paris 20. Yy başlarında zengin örneklerin olduğu yerdir. Monet, Renoir gibi ressamların izlenimci eserleri müzikte Debussy, Ravel, Fauré gibi bestecileri etkiler. Ressam ışığın özünü kavramaya çalışırken mikrostrüktür yöntemine başvurur. Besteci ise sesi oluşturan öğeleri temele indirgeyip akorları parçalayarak yeni bir çözümlenmeye gider.

### **Claude Achille Debussy (1862-1918)**

20. yy'da müzik dilinin değişmesine en büyük etkiyi yapan bestecilerdendir. Debussy'nin çağdaşı olan hemen her besteci onun etkisinde kalmıştır. 'Denizin sesi, ufuk çizgisinin eğimi, rüzgarda uçan yapraklar, bir kuş şakıması insanda kat kat izlenimler bırakır. Bir süre sonra kendi istemimizin dışında bu anılar damla damla akmaya başlar ve müziksel dil içinde bir anlatım yolu bulurlar.' sözleri Debussy'nin müzik anlayışını özetlemektedir.

### **Örnek Müzik: Bir Kır Perisinin Öğleden Sonrasına Prelüd**

### **Maurice Ravel (1875-1937)**

Paris Konservatuvarı'ndan mezun olduktan sonra 1. Dünya Savaşı'nda gönüllü olarak Fransız Ordusu'na katılır. Fransız geleneksel müziğine bağlı bir klasikçi olan Ravel, özellikle piyano

konçertolarında caz müziğinden de yararlanmıştır. Debussy etkisi daha çok Ravel'in orkestra eserlerinde bellidir.

### **Örnek Müzik: Bolero**

### **Önemli 20. Yy bestecileri:**

Eric Satie  
Bela Bartok  
Zoltan Kodaly  
Carl Orff  
İgor Stravinski  
Paul Hindemith  
Arnold Schoenberg-12 ton dizisi  
Edgard Varese  
Caz - .Doğaçlama çalış

### **Türk Beşleri**

Necil Kazım Akses  
Hasan Ferid Alnar  
Ulvi Cemal Erkin  
Cemal Reşid Rey  
Ahmed Adnan Saygun

### **Kaynaklar:**

Kurt Sachs – Müzik Tarihi  
İlhan Mimaroglu – Müzik Tarihi  
Evin İlyasoğlu – Zaman İçinde Müzik  
Cavidan Selanik – Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni